

Tomáš Špidlík

*Z pokladnice
otců*

Patristická čítanka na každý den

*Kniha vychází u příležitosti 100. výročí
narození kardinála Tomáše Špidlíka*

*Na obálce je detail insignie a v knize kresba
akad. soch. Otmara Olivy*

© Česká provincie SJ, Praha 2019

© Refugium Velehrad-Roma, s.r.o., Olomouc 2019

Illustrations © Otmar Oliva

ISBN 978-80-7412-333-7

Úvodní slovo

Každý věřící je amen, které se stává oním nejradostnějším aleluja

Jsem utvářen tím, jaké úvahy rozvíjel můj otec a jak se modlila má matka.

Jsem plodem namáhavé dřiny svých předků.

Jsem vyústěním jejich snů, jejich neduhů, jejich uzdravení.

Jsem vyústěním jejich lásek, zápasů, dokonce i jejich kleteb a hříchů.

Jsem pokračováním jejich východů i západů slunce, jejich nelítostných zim, jejich nabuzených jar, jejich horkých letních dnů, jejich tichých podzimů.

Jsem jejich zrození i umírání.

Vědci hovořovali svého času – kdoví, jestli tomu tak ještě je – o dědičnosti, o chromozomech a genech. Tak se tím nezabývám. Jsem přesvědčen, že ve mně, v mém bytí a jednání je přítomno všechno, co prožívali, v čem neuspěli, kde vítězili ti, kdo žili přede mnou.

Má svoboda nese odstíny jejich svobody více či méně v sobě rozjasněné, zakalené či malebné.

Nechávám-li v sobě působit pohnutky vedoucí k volbě, i k oné poslední volbě, k onomu závěrečnému vzepětí miliónů lidí, nechávám se utvářet řetězcem, jenž má daleký počátek v Adamovi a sahá až do nynějška.

V příjemném teple mé svobody se klubou ze skořápek ne-
spočetné projevy života, které mě předcházely.

Ne, ani člověk, ani svoboda nejsou ostrovem.

Křesťané přivádí na svět církev

To musí uznat každý člověk. A také církev.

Každý měl svého Adama a církev: Krista. Bůh mu nechal
probodnout bok, z kterého vytryskla krev a voda, na pahorku,
který se nazýval *Lebka*, zatímco oči Ukřižovaného ztěžkly, a tak
mohl usnout na tři dny.

Když se probudil třetího dne, nový Adam se s církví zasnou-
bil a oplodnil ji svým Duchem.

Od té doby nelze spočítat děti církve. Rozšířily se po celém
světě a po všechny věky.

Již od počátku si byly vědomy, že jsou novými Božími pro-
roky a že jsou povolány naplnit zemi a nasměrovat ji k *poslední
době*.

Jejich styl života byl pohoršlivý: jsou uvrženy za hranice
individualismu, existující společenství postupně hyne a stává
se v mnohých případech soukromým vlastnictvím. Zde mají
hlásat evangelium, prožívat radostnou jednoduchost ze svě-
dectví, štěstí v době pronásledování kvůli Ježíši, odpouštění
nepřátelům.

Jeruzalémská obec věřících byla prvním zárodkem křesťan-
ství.

Obec věřících žije z učení lásky. Vše je podřízeno lásce mezi
bratry a jejich lásce vůči všem ostatním lidem.

Naslouchání slovu Božímu a užívání majetku, lámání chleba
a ustanovování služeb, společný život v bratrství a pozvání k mi-
siím: tato láska byla vzorem každého gesta a každého rozhodnutí.

Tím se stalo, že křesťané začali dávat církvi tvář. *Žtvárnění
církvi vytvářeli církev.*

Církev – naše matka, tak byla nazývána od počátku. Z dobrého důvodu hovoří známá italská spisovatelka o *církví jako našem dítěti*. Koneckonců to říkal již sv. Pavel, když tvrdil, že křesťané *budují* církev.

Dějiny něčeho takového pokračují v rození a budování církve. To ukazuje tvořivost a zároveň odvahu vůči vši tíži lidského údělu, vůči vši průměrnosti a hříchu.

Jsou to dějiny vyhrocené na ostří nože.

Pokušení hledat slova odlišná od slova Božího.

Pokušení mít jiného mistra než Mistra Ježíše.

Pokušení moci jakéhokoli druhu.

Rosmini, Dostojevskij a Kierkegaard si to živě uvědomovali, tisícero nástrah, které církev musela překonat, aby se mohla přiblížit až k nám na dosah.

Její roucho je dnes poněkud otrhané, její tvář – chceme-li užít biblických obrazů – je očerněna a plná vrásek.

Ale stále je vlastnictvím Krista a Ducha Svatého.

Střeží i dnes, navzdory všemu, pravdu.

Ba dokonce nese v sobě nezměrné bohatství modlitby, meditace, kontemplace, svatosti. Milióny lidí se modlí, meditují, kontemplují, posvěcují se.

Jejich duchovní moudrost prohloubila slovo Boží a učinila z něj radostné porodní bolesti, s nimiž jsou spojeny hlava i srdce, rozvažování i životní zkušenost.

Zamilovali si poznání a poznali lásku, řekl by apoštol Pavel.

Skřítci na zádech obrů

Všechno je dnes zde přítomné. V nás.

Zátěží jsou nám hříchy církve.

Zátěží je především množství skrytých myšlenek, které potulují v našich srdcích: rozežírají svatost Ducha, Boha a svatost

bratří, kteří jsou jím posvěcováni. Sžirají jejich víru, která se rodí v lásce Ducha.

Církev žije již více než dvacet století. Její dějiny proudí v naší krvi. Jsme dědici této církve.

Nejsou to jen pocity, které v nás dlí jako dědictví, s kterým máme hospodařit.

Živě cítíme, že jsme tím, čím jsme, i z toho důvodu, že naši předkové byli takoví, jací byli.

Naše víra má také zabarvení jejich víry.

Naše naděje má sílu jejich naděje.

Naše láska má také mohutnost jejich lásky.

Naše svoboda nese odstíny jejich svobody více či méně v sobě rozjasněné, zakalené či malebné.

Musíme je poznávat, abychom lépe rozuměli sobě samým.

Musíme, jak se říkalo ve středověku, vystoupit na jejich záda, abychom viděli dále. Jsme jako trpaslíci, oni jsou skutečnými obry. Právě to je důvod, proč máme zapotřebí jejich záda.

Když prožívali slovo Boží, prosmýčili obzory Božích plánů spásy. Pravděpodobně vidíme dále než oni, ale je to díky nim.

To je zázrak křesťanské tradice. Znovu nás napojuje na pramen, na Slovo, zásobuje nás světlem a svědectvím našich předchůdců.

Mimo tradici budeme skutečně a s konečnou platností trpaslíky. Tradice – je-li vědomě přejímána ve své hodnověrnosti – dotváří ono zřetězení generací věřících, jejichž duchovní kvalita stále roste a vzrůstá.

Vědci studují, proč jsou velmi často děti větší než jejich otcové. V rovině křesťanského života toto nepůsobí nijakou těžkost: otcové živí děti zápasy své vlastní víry.

Obnova zkušenosti mladé církve

To je hlavní ospravedlnění, proč tato kniha vznikla. Nevrací se zpět z důvodů archeologických, ale vrací se zpět, abychom

šli dále. Nejedná se zde o vyčkávání, které se živí opakováním toho, co v církvi je starobylé, nebo opakovaným konstatováním toho, co se jeví být v církvi už přezrálé. Chceme tím podnítit obnovu zkušenosti její mladosti.

Vracíme se nazpět, velmi hluboko nazpět: přímo se vracíme k dětství církve tím, že předkládáme nabídku k meditaci pro celý rok. Tou nabídkou jsou spisy otců.

Kdy začíná a kdy končí období otců?

Apoštolové a první učedníci měli tu výsadu, že se setkávali s Kristem osobně. Tito přímí posluchači vtěleného Slova si zaslouží přednost přede všemi.

Jsou to oni, kdo uchovávají, předávají slova Slova.

Období apoštolů a ostatních výjimečných svědků se uzavírá smrtí evangelisty Jana, a to na konci prvního století.

Ihned poté začíná tak zvaná doba patristická. Někteří otcové připomínají Jana nebo Petra. Jsou svědky jejich svědectví, které osobně zaplatili krví.

Neviděli Ježíše v tělesné podobě, ale nelitovali toho ze dvou důvodů.

První je vyložen v úvaze apoštola Pavla v *Druhém listě Korintanům*: nestará se o to, aby poznal Krista podle těla; to, co pro něj má skutečnou cenu, je to, že díky Kristu a v Kristu jsme se stali novým stvořením smířeným s Otcem. To jediné je důležité: vroucnost Kristovy lásky, která činí naše srdce nepokojné (srv. *2Kor 2,4*).

Druhý motiv spočívá ve zjištění, že zaslíbení Pána se uskutečňuje. Zaslíbení, které díky Duchu se zjevuje před všemi národy. Církve, která se zrodila v Jeruzalémě, se rozšiřuje do všech národů.

Od dob Abraháma po mnohá staletí Bůh připravoval vyvolený národ k přijetí Mesiáše. Přesto však, když se Mesiáš zjevil, větší část židovského národa jej odmítla. V *církvi národů* – to znamená církve pohanských národů – se odehrává něco zcela

opačného. Půda, která se jevila jako připravená pro semeno Slova, vydává stonásobnou úrodu.

Zatímco běsní velká pronásledování, křesťanství proniká do helénského, římského, syrského a egyptského světa.

Křesťanské poselství se setkává a vchází do kontaktu s mentalitou lidu, s antickou kulturou, přitažlivými ideologiemi. Otázka vztahu mezi rozumem a vírou se vyhrcojuje. Vedle řady pokusů přeložit věrně zjevené Slovo do filosofických kategorií a do dobových proudů jsou zjišťovány různé podoby narušení a nejednoznačnosti.

Z tohoto setkání vyrůstají diskuze nad základními otázkami kristologie a nauky o Trojici. Jsou psány manifesty, drobné spisy a apologetické traktáty. Jsou svolávány koncily.

Zdá se zcela nemožné sloučení těchto dvou světů, aniž by přitom došlo k deformaci nebo přinejmenším k dialogu mezi zcela opačnými vizemi, protikladnými životními styly. Ani církev toho není schopna. Na velkých koncilech, nicejském, efezském a chalcedonském, biskupové chrání jednotu víry a možnost evangelia a kultury se vzájemně inspirovat.

Tituly, které mají biskupové na těchto koncilech, jsou tytéž jako dnes: otcové.

Otcové církve jsou především biskupové, kteří brání pravověří. S nimi jsou spojeni stejným titulem křesťanští spisovatelé prvních století, svědci jednoty víry.

Častokrát se věnují psaní především proto, aby se pokusili najít řešení teoretických či praktických otázek, které zajímají jejich současníky.

Mnozí jindy komentují Písmo, někteří z nich jsou obdařeni precizní erudicí, většina z nich má ducha hluboké modlitby a ostře vyvinutý smysl pro přítomnou chvíli.

Tato poslední charakteristika se odráží především v homiliích pastýřů. Často se zdá, že spíše než učenci jsou mluvčími lidu, což se projevuje především při úvahách nad Slovem a nad

měřítky, jež se mají klást na naši vlastní existenci. Sami sebe učinili nefalšovanými služebníky svých komunit, v nichž vyjadřují víru: víru, která hledá jako odpověď naprostou věrnost.

Mezi otci nenacházíme tedy teologii sériově vytvářenou, psanou od zeleného stolu, sterilní a nepoužitelnou, nebo – což je horší – poplatnou moci či takovou, která od Boha odvádí. Nacházíme teologii propálenou, promyšlenou a lidem pečlivě ověřenou. Autentická teologie lidu je autentickou teologií církve.

Pravděpodobně kvůli této své bezvýhradnosti sloužit Božímu lidu otcové nabyli tak mimořádný věhlas. Jejich slova si získala stejnou autoritu jako slova Písma. To základní spočívá v tom, že v jejich slovech může každý věřící poznat sám sebe.

Zlatým obdobím patristické literatury je 4. až 6. století. Formálně se za uzavření doby západních otců považuje smrt sv. Izidora Sevillského v roce 636 a za závěr epochy východních otců je považována smrt Jana Damašského v roce 749.

Jsme dílnou Boží

Četba patristických textů není vždy snadná. A nejednou se napoprvé zdá být až nepříjemná.

Vidění světa je velmi nerozvinuté, naivní. Některá pojednání o schopnostech člověka, o pěti smyslech a o struktuře těla smrtelně nudí. *Genealogické posloupnosti* ctností, nectnosti roztržiděné na způsob dětské skládačky, to vše dráždí a může jít i na nervy. Komentáře ke zvyklostem a objasňování norem chování umí čtenáře rozzlobit, nebo jsou mu dnes spíše k smíchu.

Mohli bychom takto pokračovat, ba i sepsat tento úvod jako pojednání. Ale i tyto poznámky postačují k tomu, abychom nasměrovali způsob četby zde předkládané čítanky. Má být pomocí k tomu, abychom se vyhnuli povrchní četbě textů, které zde představujeme. Chceme dojít k jádru věci.

Toto jádro je bohaté a výživné. Vylíčení jejich předností by si žádalo mnohem rozsáhlejší prostor, mnohem větší než toto nezbytné uvedení. Bylo by možné v něm rozebrat hořkou slupku, která odvisí beztak od dané kultury a mentality doby.

O přednostech patristického přístupu jsme již něco málo řekli: hledání solidního vztahu rozumu a zjevení, smysl pro soudobé problémy a sdělení přístupná širokým lidovým vrstvám v tom nejširším a nejčinnorodějším slova smyslu. Ty jsou přítomné v patristické teologii.

Pozastavme se však ještě u jiného hlediska. Otcové nikdy nesnili o vytvoření nějaké *sumy*, v níž by utřídili *všechno*, a *ještě něco více*, jak bylo někdy duchaplně poznamenáno.

Uspořádat do jakýchsi přihrádek viditelné a neviditelné, skutečnost stvořenou a nestvořenou tak, abychom dospěli k dokonalému verbálnímu propojení jako v křížovce, by vedlo jen k zablokování skutečného křesťanského vnímání. Takovýmto způsobem jej zmrazit a překroutit tím, že bychom popřeli celistvost a jednotný ráz, který je v něm přítomen, by vedlo k tomu, že zcela přehlédneme, že tyto skutečnosti existují společně ne díky nějakému filosofickému systému, ale jen tehdy, když se necháme hluboce vtáhnout do tajemství, které nelze jednoduše klasifikovat, dokonce je nezměrné a neproniknutelné. To, co můžeme, je zahlédnout jakési probleskování v dálí.

Zatímco si otcové nečinili nárok rozebrat a znovu složit celek jako takový, přece jen považovali tuto nevyčerpateľnou celistvost za podklad, z něhož je zapotřebí se dívat na každou jednotlivou součást lidského života, světa i Boha vůbec. Ať pojednávali o jakékoli věci, vždy ji vkládali do mnohem širšího horizontu vidění, z něhož odvozovali její absolutní význam.

Tímto výchozím bodem byl všeobecný plán spásy bez ohledu na dané filosofické názory či formy humanismu. Tento plán spásy otcové meditovali po celou dobu svého dalekosáhlého nasazení. Nejednalo se jim o to, aby vypracovali teologicky

podloženou teoretickou platformu, která by zprostředkovala Boží způsob rozvažování. Jednalo se jim spíše o interpretaci toho, jaké postoje zaujímat v praxi.

„Můj Otec je až dosud činný, i já jsem činný.“ (Jan 5,17)
Tato věta z Janova evangelia otcům otevírá perspektivu strhující dynamiky: vesmír a srdce každého člověka – nekonečně veliké a nekonečně malé – jsou jedinou dílnou, v které Otec a Slovo utváří nové stvoření. Stvoření plné blaženosti, slávy a velebení, v němž Bůh bude *všechno ve všem*. Již se nebude nazývat Bůh, ale *Bůh s námi*.

Nejkrásnější komentář bible je náš přítomný život

Tento Bůh nového stvoření je Bohem, který dnes koná a který byl činný v prvním stvoření.

A Slovo, podle jehož obrazu budeme proměněni, je totéž Slovo, které stálo v popředí při zrození vesmíru a které neustále v nás podněcuje zrození *vnitřního člověka*.

To je ono základní pozadí, do kterého otcové kladou jakoukoli otázku. V jeho základě nacházíme teologii sv. Pavla, která se odráží například v této známé větě sv. Augustina: „Tím, že Kristus je Slovem, totiž Slovem Božím, každá činnost Slova je pro nás slovem.“¹

Dějiny jsou lidskou činností v tom, co činí Bůh. A Boží jednání je mnohotvárnost jeho slova: provokace a pobouření, povolání a zkouška.

Tak se navenek projevuje Boží chování, jakási Boží fyziognomie, v existenci každého a existenci všehomíra. A tak nám Bůh

---

¹ [Nam quia ipse Christus Verbum Dei est, etiam factum Verbi, verbum nobis est.]; AUGUSTIN, *In Joannis Evangelium*, 24,2, in PL 35,1593 (pozn. redakce).

potvrzuje Písmo, které je knihou, v níž slova jsou vtělením Slova vstupujícího do světa.

Pro otce je knihou příroda, knihou jsou i dějiny a knihou je i bible. Nejsou to pro ně tři rozdílné knihy, ale jediná kniha zjevení. Jeho prostřednictvím je objasňováno jedinečné Boží působení. Výsledek závisí i na projevené vstřícnosti lidského srdce. „V srdci každého křesťana je Slovo Boží. Hlubí v této zemi studny, aby z nich vytryskly prameny živé vody,“² říká Origenes.

Četba bible není ani jen činností vzdělanců, ani jen příležitostí pro zbožné povznesení duše. Je přijetím nabídky Slova, které hloubí zdroje spásy. Svätý Jeroným tvrdí: „Modlíš se? Hovoř s Ženichem. Čteš? Je to on, kdo k tobě hovoří.“³ Je to Ženich, Kristus, který se spojuje s tím, kdo se modlí a čte. Vytrhává jej ze samoty pouště a uvádí jej do svého domu těmito slovy: „Pojď se radovat se svým pánem.“ (Mt 25,21)

Je pravdou, že otcové neměli k ruce kriticko-vědecké nástroje, které máme dnes a které máme nejen právo, ale i povinnost užívat. Ale jejich duchovní četba bible, četba chápaná jako spásná událost, jako uvedení do Světla, jako přistoupení do hlubšího spojení s tím, kdo oživuje, to vše nás učí, abychom nepřehlíželi dvě nebezpečí.

Z jedné strany je to vyprahlost jisté podoby současné biblické exegeze, která nabízí – nebo se domnívá, že předkládá – exaktnost na úkor životanosného poselství.

Z druhé strany existuje nebezpečí subjektivismu, který převádí četbu Písma na pouhou virtuozitu, zajímající se jen o doteky emocí v lidské psychice a dávající věřícímu dojmy plné

---

² ORIGENES, *Homilia in Canticum canticorum*, 2,9–10; italsky *Commento al Canticum dei cantici*, M. Simonetti (ed.), Città Nuova Editrice, Roma 1997, s. 228 (pozn. redakce).

³ [Oras, loqueris ad Sponsum: legis, ille tibi loquitur.]; JERONÝM, *Epistolae*, 22,25, in PL 22,411; italsky *Le lettere*, S. Cola (ed.), I, Città Nuova, Roma 1962, s. 202 (pozn. redakce).

přitažlivosti, jak uskutečňovat *pravdu v lásce*, aniž by mu zároveň dala *lásku k pravdě*, a tím méně *pravdu jako takovou*.

Otcové se domnívají, že četba bible není pouze intelektuální činnost, ale že je učenlivostí vůči Duchu. Řehoř Divotvůrce píše: „Ať už někdo vyslovuje prorocství nebo mu někdo naslouchá, potřebuje milost. Nikdo nemůže pochopit proroky, jestliže mu není dán prorocký Duch chápat jejich slova. Písmo však říká, že pouze ten, kdo zavírá, může také otevírat. Je to božské Slovo, které otevírá to, co je uzavřené, jen ono je schopno otevřít cestu k porozumění tajemství.“⁴

Otcové navíc zvažují další aspekt: četba bible je součástí každodennosti, a v ní je třeba učení Písma uvádět v život. Například Řehoř Veliký říká na začátku svého výkladu knihy Job: „Kdo hovoří o Bohu, musí mít starost o to, aby poučil ty, kteří mu naslouchají, a co pro jeho posluchače bude nejlepší.“⁵

Otcové ve své konečné úvaze nad tím, co je nejlepším biblickým komentářem, hovoří o samotném životě věřících.

Co pomíjí a co zůstává

Úvod nedává jinou možnost než jen načrtnout obecné rysy. A jeho závěrečné vyznění nemůže být ničím jiným než přáním, a to přáním trojím.

Lze si jen přát, aby čtenář objevil, že myšlení a svědectví otců je obsaženo ve svém původu, podobně jako je přítomno v původu celé církve.

---

⁴ ŘEHOŘ DIVOTVŮRCE, *Oratio prosphonetica ac panegyrica in Originem*, 15, in PG 10,1093d–1096a (in SC 148, s. 170) (*pozn. redakce*).

⁵ [Quisquis de Deo loquitur, curet necesse est ut quidquid audientium mores instruit, rimetur.]; ŘEHOŘ VELIKÝ, *Moralia in Job*, 2, in PL 75,513a (in SC 32bis, s. 122) (*pozn. redakce*).

Dále je možné si přát, aby každý čtenář postoupil od četby otců k četbě Písma: velikáni nám slouží jen jako opora, abychom hlouběji nahlíželi do Starého a Nového zákona.

A konečně si přejeme, aby se každý čtenář učil od otců, že bible je kniha života a že celý život je učednictvím ve škole Slova. Vždyť lidská slova – a to platí i o slovech exegeze – pomíjí, jako pomíjí všechny naše zápasy, jimiž dospíváme k našemu *amen*, totiž že jsme věřícími, kteří žijí svoji víru v nepodmíněné poslušnosti vůli Otce. Na konci časů zůstane před Otcem pouze věčné Slovo, oslavený Kristus, a *amen*, které je proměněno v *aleluja*.

Leden

---

*Život,
má první láska*

1. leden

Žít tak, abychom se stali podobnými Bohu

Origenes, *O počátcích*

Nejvyšším dobrem, k němuž spěje veškerá rozumná příroda a které je rovněž nazýváno završením všeho, je podle definice mnoha filosofů stát se co nejpodobnějšími Bohu. Nemyslím si však, že na to přišli sami, spíše to převzali z božských knih. Právě na to jako první poukazuje Mojžíš ve svém vyprávění o prvním stvoření člověka: „Učiňme člověka ke svému obrazu, podle naší podoby.“ (Gn 1,26) A pak dodává: „Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, k obrazu Božímu ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu.“ (Gn 1,27)

To, že řekl „stvořil ho k obrazu Božímu“, nezmínil však *podobnost*, neznamená nic jiného, než že ve stvoření se člověku dostala důstojnost obrazu, ale dokonalost podobnosti byla zachována jako cíl. Člověk jí totiž musí dosahovat usilovným napodobováním Boha vlastními skutky. Možnost dokonalosti mu byla dána hned od začátku prostřednictvím důstojnosti *obrazu*. Na konci pak člověk skrze skutky dosáhne pro sebe dokonalé *podobnosti*.

Takový stav věcí jasněji a nepochybněji vysvětluje apoštol Jan takto: „Milování, už teď jsme Boží děti. Ale čím budeme, není ještě zřejmé. Víme však, že až on se ukáže, budeme mu podobní, a proto ho budeme vidět tak, jak je.“ (1Jan 3,2)

Tím jistojistě myslel, že je třeba doufat jak v konec všeho, jenž je mu zatím podle vlastních slov neznámý, tak v podobnost s Bohem, jež bude dána podle dokonalosti našich zásluh. Od podobnosti se přejde ke sjednocení, protože při konečném zúčtování neboli na konci bude „Bůh všechno ve všem“ (1Kor 15,28).

ORIGENES, *De principiis*, 3,6,1, in PG 11,333b–334a.

2. leden

***Křesťan se skládá z těla,
duše a Ducha Svatého***

Irenej z Lyonu, *Proti bludným naukám*

Bůh bude oslavován ve svém stvoření, protože je připodobnil svému Synu. Vždyť člověk – nikoliv jen jeho část – vzniká rukama Otce prostřednictvím Syna a Ducha k podobě Boží.

Duše a duch pak mohou být součástí člověka, nikoliv však člověk sám. Dokonalý člověk je spojením a sjednocením duše, přijímající Otcova Ducha, a přimíšeného těla, stvořeného k obrazu Božímu. Když se Duch sjednotí s duší a tělem, vzniká duchovní člověk, dokonalý člověk, člověk k obrazu Božímu a podobnosti s Bohem.

Naproti tomu když duši chybí Duch, takový člověk je pak jen duševní, a protože zůstal tělesný, bude nedokonalý. Ve svém těle má sice obraz Boží, nepřijímá však prostřednictvím Ducha podobnost s Bohem.

Podobnost je dána pouze skrze Ducha.

IRENEJ Z LYONU, *Adversus haereses*, 5,6,1,
in PG 7,1136d–1137a,1138a.

3. leden

Bůh nás nepotřebuje, ale má potřebu zahrnovat nás dary

Irenej z Lyonu, *Proti bludným naukám*

Bůh tedy stvořil na počátku Adama ne proto, že by potřeboval člověka, ale proto, aby měl někoho, koho by zahrnul svým dobrodiním.

A nenařídil nám jej následovat, protože by potřeboval naši službu. Zajistil nám tím ovšem spásu. Následovat Spasitele totiž znamená mít podíl na spáse a následovat světlo znamená přijímat světlo.

Ti, kteří jsou ve světle, totiž sami ono světlo neosvětlují, ale jsou jím osvětlováni a ozařováni, sami mu rozhodně nic neposkytují, ale přijímají dobrodiní, když jsou světlem osvětlováni.

Taktéž sloužit Bohu neznamená dávat Bohu nějaký dar, Bůh nepotřebuje naši oddanost. To naopak on obdarovává své poslušné služebníky životem, bezúhonností a věčnou slávou. Prokazuje dobrodiní za službu i za oddané následování, sám však žádné dobrodiní nepřijímá, protože je bohatý, dokonalý, nemá nedostatku.

Bůh proto žádá po člověku službu, aby ve své lásce a soucitu mohl poskytnout dobrodiní těm, kdo mu vytrvale slouží. Čím méně Bůh cokoliv potřebuje, tím více člověk potřebuje být s ním ve společenství. Sláva člověka totiž spočívá ve vytrvalé službě Bohu.

IRENEJ Z LYONU, *Adversus haereses*, 4,14,1, in PG 7,1010a–c.

4. leden

Kapku po kapce s mlékem od Boha

Irenej z Lyonu, *Proti bludným naukám*

Možná se někdo zeptá: „Proč Bůh nestvořil již na počátku dokonalého člověka?“

Jako je matka schopna dát nemluvněti řádnou stravu, ono však zatím nedokáže pozřít nic pevnějšího, právě tak Bůh mohl učinit člověka od začátku dokonalým, člověk však nebyl s to onu dokonalost přijmout. Vždyť byl sám nemluvnětem.

Proto také náš Pán v oněch posledních časech, kdy v sobě vše shrnoval, přišel k nám, nikoliv jak on sám mohl, ale v takové podobě, v níž jsme byli schopni na něj hledět.

Mohl přijít ve své nepopsatelné kráse, ale my bychom nebyli schopni unést velikost jeho slávy.

Proto on, který byl dokonalým chlebem Otce, se poskytl nám jakožto nemluvnatům coby mléko. To bylo tehdy, když přišel jako člověk, abychom – obrazně řečeno – živeni prsem jeho těla a tímto kojením uvyklí pojímat a nasávat Slovo Boží dokázali v sobě udržet toho, jenž je chlebem nesmrtelnosti, tedy Ducha Otce.

IRENEJ Z LYONU, *Adversus haereses*, 4,38,1, in PG 7,1105a–1106b.

5. leden

Člověk, jenž je svědectvím neznámého

Theodoretos z Kyrru, *Léčení pohanských nemocí*

Když pozorujeme moudrost Tvůrce, která se v nás zjevuje, jsme naplněni obdivem.

Žasneme nad rozličnými funkcemi smyslových orgánů, jež mají sídlo v jediném mozku, kterému přinášejí zpět nejrůznější vjemy – zrakové, sluchové, čichové, chuťové nebo dotykové. Obdivujeme užitečnost všech částí těla, těch viditelných i těch skrytých. Paměť pojímá velké množství různých událostí, aniž by je splekla dohromady. Ať již něco přijala dávno, nebo nedávno, udržuje a vyvolává celistvé vzpomínky. Množství vědomostí se navzájem nesváří, nýbrž každá se objevuje ve vhodný čas.

Kdykoliv pozorně nahlížíme tyto a podobné věci, voláme s prorokem: „Podivuhodná je pro mě tvá znalost, vznešená a nepochopitelná.“ (Žl 139,6)

Vždyť jaká řeč je dostatečná na to, aby uchopila něco z harmonie, kterou zjevuje tělo, nebo z moudrosti, kterou pozorujeme v duši? Ačkoliv o tom napsali mnohé Hippokrates a Galén, také pak Platon, Xenofon, Aristoteles, Theofrastos a bezčetní další, přemnohé ještě zůstává nevyřčeno. Co vzešlo z moudrosti Boží, to lidská mysl uchopit nemůže.

Proto také prorok opěvoval pouze to, čemu rozuměl – nebyl sice schopen postihnout všechny divy v nás a otevřeně uznal svou porážku, ale domníval se, že i takové vyznání postačí na důstojný chvalo zpěv.

THEODORETOS Z KYRRU, *Graecarum affectionum curatio*, 5,81–82, in PG 83,953b–d (in SC 57/1, s. 252–253).

6. leden

Malý velký král

Řehoř Nysský, *O stvoření člověka*

V tomto životě řemeslníci zhotovují nástroje účelně a se zřetelem k jejich použití. Stejně tak si počíná nejlepší *Řemeslník*, který propůjčil naší přirozenosti schopnosti vhodné ke kralování.

Připravil ji k výkonu moci královské samotnou podobou těla i výsadami, které náleží duši. Duše je královská a povznesená – to se jasně ukazuje v tom, že je na hony vzdálena nevzdělané nízkosti, nemá pána, je svobodná a rozhoduje se jako samovládce na základě vlastní vůle. A kdo jiný než král má tyto danosti? K již vyřčenému přistupuje také to, že naše přirozenost je obrazem té Přirozenosti, která vládne nade vším. To neznamená nic jiného, než že naše přirozenost byla utvořena ke kralování.

Když umělci zobrazují vladaře, podle lidských zvyklostí znázorňují jejich individuální rysy a purpurovým šatem odkazují na jejich královskou hodnost, takže i obraz krále můžeme nazvat stejným jménem, tedy *král*.

Stejně tak se to má s lidskou přirozeností, která byla utvořena k tomu, aby kralovala nad ostatními – protože je podobná Králi všeho, je jakýmsi jeho oduševnělým obrazem, který s ním sdílí jako se svým Vzorem důstojnost i jméno.

Naše přirozenost není oděna v purpuru a svou důstojnost nenaznačuje žezlem a diadémem – vždyť tyto odznaky královské moci nemá ani její vzor! Místo nachové róby se halí ve ctnost, která je pro krále oděvem nejdůstojnějším, a místo královského diádemu je korunována věncem spravedlnosti, takže lidská přirozenost ve všem zjevuje svou královskou důstojnost tím, že důsledně kopíruje krásu svého Vzorů.

7. leden

Tajemství uvnitř nás

Řehoř Nysský, *O stvoření člověka*

Apoštol se ptá: „Neboť kdo pochopí myšlení Páně?“ (Řím 11,34) Já se mimoto také ptám: Kdo dobře prozkoumal svou vlastní mysl?

Někteří lidé se domnívají, že dokážou pochopit přirozenost Boha. Ať řeknou, zda důkladně poznali sebe sama! Poznali přirozenost své vlastní mysli?

Nalezl jsem řešení této obtíže, když jsem se uchýlil k samotnému slovu Boha, které praví: „Učiňme člověka ke svému obrazu, podle naší podoby.“ (Gn 1,26)

Obraz je věrným obrazem pouze tehdy, když se neodlišuje od svého vzoru ani v jedné z jeho charakteristických vlastností. Pokud by v nějakém aspektu nebyl shodný se svým vzorem, v tomto ohledu nebude ani jeho obrazem. Ovšem jednou z charakteristických vlastností, kterou nahlížíme u Boží přirozenosti, je zajisté nepochopitelnost její podstaty. Podobnost obrazu a vzoru je nutně zachována i v tomto ohledu.

Pokud by přirozenost obrazu byla pochopitelná, ale přirozenost vzoru by byla nade vše chápání, pak by tento zjevný rozpor dokládal, že obraz není věrným obrazem.

Protože se však přirozenost naší mysli, která je v souladu s obrazem Stvořitele, vzpírá poznání, přesně tím odpovídá svému vyššímu vzoru. Naše přirozenost tedy prostřednictvím své vlastní nepoznatelnosti zrcadlí nepochopitelnou přirozenost Boha.

ŘEHOŘ NYSSKÝ, *De hominis opificio*, 11,2–4, in PG 44,153d–156b.

8. leden

Člověk se dvěma tvářemi

Řehoř Nysský, *O stvoření člověka*

Naše nerozumné vášně mají původ v příbuznosti s nerozumnou přirozeností.

Domnívám se, že z tohoto počátku jako z nějakého překypujícího zřídla vyvěrají v lidském životě všechny vášně, které se dále valí jako přivalová vlna. Dokladem těchto slov je podobnost těch vášní, jež se objevují u nás stejně jako u zvířat. Není totiž vůbec možné, aby lidská přirozenost, která je utvořena podle božského vzoru, dosvědčovala svůj původ tím, že je náchylná k vášním. Zvířata ovšem přišla na tento svět dříve a člověk má z tohoto důvodu částečný podíl na jejich přirozenosti – tím mám na mysli způsob plození – a spolu s ním pak přijal i ostatní vášně, u kterých můžeme pozorovat stejnou přirozenost.

Podobnost člověka a Boha se jistě nezakládá na hněvu a vyšší přirozenost také neoplývá rozkoší, zbabělostí, nerozvážnou smělostí, hrabivostí nebo nepřítomností pokory. Všechny tyto vlastnosti jsou zcela vzdáleny božské povaze.

Tyto charakterové rysy si tedy lidská přirozenost přinesla ze své nerozumové, zvířecí části. Nerozumná zvířata prostřednictvím nich zabezpečují své přežití, a když se tyto pudy přenesly do lidského života, staly se vášněmi.

Nyní ať mi je dovoleno slovem vytesat lidskou sochu dle návodu jednoho podivuhodného druhu sochařství. Na sochách lze někdy vidět podvojně tvary – např. dvě tváře vytesané na jedné hlavě –, které vytvářejí zanícení umělci k údivu náhodně přichozích.

Zdá se mi, že také člověk s sebou nese dvojí podobnost vůči dvěma protikladům. Je utvořen tak, že se božskou částí své

mysli vztahuje k božské kráse; pudy a vášněmi dokazuje přibuznost s tou zvířecí.

РЕНОР NYSSKÝ, *De hominis opificio*, 18,1–3, in PG 44,192a–d.

9. leden

Bylo by lepší nenarodit se?

Theodoretos z Kyrru, *Léčení pohanských nemocí*

Homér nazývá člověka *slabým a ubohým* (HOMÉR, *Odysseia*, 18,310). Theognis z Megar, který působil na Sicílii, volá: „Pro smrtelníka je největším dobrem ze všech nenarodit se a nikdy nespátrít paprsky zářícího slunce. Pokud je už ale naživu, pak je nejlepší co nejrychleji projít branami podsvětí.“ (THEOGNIS, 11,425–427)

S těmito názory souzní také jamby Euripidovy tragédie: „Měli bychom se sejít a oplakávat toho, jenž se zrodil, protože se mu dostává velkého zla, a naopak když zemře a trápení ustanou, měli bychom se radovat a při jeho vynášení z domu do hrobu slavit.“ (EURIPIDES, *Fragment*, 449)

Herodotos uvádí, že Solon Athénský, ten zákonodárce, řekl Kroisovi: „Kroise, lidský život je dílem náhody.“ (HERODOTOS, *Dějiny*, 1,32)

Pythagoras a Platon popisují jakýsi zástup nevtělených duší a říkají, že jsou posílány zpět do těl jako trest za spáchání nějakého hříchu (PLATON, *Faidón*, 81a–82a). Proto také v dialogu *Kratylos* Platon nazývá tělo (řec. σῶμα) hrobem (řec. σήμα), jako by v něm byla duše pohřbena (PLATON, *Kratylos*, 400b–e).

Na tato slova ovšem Platon zapomněl, protože ve třetí knize *Ústavy* uvádí opak a říká, že péče o tělo je nutná kvůli harmonii duše (PLATON, *Ústava*, 410c).

Je tedy jasné, jak si filosofové protiřečí. My naproti tomu můžeme ukázat, jak velkou sílu má učení proroků a apoštolů.

THEODORETOS Z KYRRU, *Graecarum affectionum curatio*, 5,11–14.16, in PG 83,928b–d,929a (in SC 57/1, s. 229–230).

10. leden

Už neříkej: „Je to osud“

Jan Zlatoústý, *Kázání o dokonalé lásce*

Řídíme se svobodnou vůlí a nepodléháme – jak se domnívají někteří – předem stanovenému osudu.

Proto Bůh slíbil království a pohrozil trestem. Takto by to nezařídil pro ty, které poutá sudba. Pokud by nad námi vládla pouta osudu, neustanovil by zákony a nepředal by nám morální naučení.

Jsmo však svobodní, jsme pány našeho vlastního rozhodování. Špatnými se stáváme leností a dobrými pílí. Proto Bůh připravil tyto léky – totiž strach z trestu a naději na království –, aby nás jimi učil lásce k moudrosti.

Naše záležitosti neřídí ani osud, ani náhoda, ani náš rod, ani běh hvězd. To je jasné nejenom z toho, co bylo již řečeno, nýbrž také z toho, co my sami děláme.

Pokud uznáme, že všechno se děje mimo nás a nikoliv ze svobodné vůle lidí, proč dáváš bičovat sluhu, který něco ukradl? Proč ženeš před soud ženu, která se dopustila cizoložství? Proč se stydíš, když pácháš nemravnosti? Proč nepřijímáš klevety s klidnou myslí? Když tě někdo nazve cizoložníkem, smilníkem, ožralou anebo ještě nějak jinak, řveš, že tě uráží. Pokud nehřešíš ze své vlastní vůle, tak nic z toho, co se stane, nezavdává důvod k výtce a nic z toho, co se řekne, není důvodem pro urážku.

Viníkům neodpouštíš. Sám se stydíš, když konáš něco špatného. Snažíš se to také skrýt – a ty, kteří ti to vyčítají, považuješ za nestydaté. Tím vším potvrzuješ, že naše životy nejsou svázané osudem, ale vyznačují se svobodou volby.

JAN ZLATOÚSTÝ, *Homilia de perfecta caritate*, 3, in PG 56,282.

11. leden

Život je sen s tolika zvraty

Filon Alexandrijský, *O snech*

Abych to vyložil zcela nepokrytě, lidský život je sen.

Ve snových obrazech vidíme, a přitom nevidíme, slyšíme, a přitom neslyšíme, ochutnáváme, a přitom neochutnáváme, hmatáme, a přitom nehmatáme, mluvíme, a přitom nemluvíme, kráčíme, a přitom nekráčíme. Zdá se nám, že se pohybujeme nebo stojíme, ovšem ve skutečnosti se nic takového neděje. Jsou to pouze prázdné obsahy mysli, kterým ve skutečnosti nic neodpovídá – myslí, která zobrazuje a znázorňuje neskutečné věci jako skutečné.

A právě v tomto smyslu jsou představy bdělých lidí podobné snům. Přicházejí a odcházejí, objevují se a zase mizí, odlétají dříve, než je můžeme důkladně uchopit.

Není pak snem také vše, co se vztahuje k tělu? Nemá krása jepičí život a nepodléhá zkáze dříve, než rozkvetne? Není zdraví nestálé? Nečíhají na ně choroby? Není síla snadno zničena nemocemi, které jsou způsobeny nesčetynými příčinami? Není ostrost našich smyslů rychle otupena zablokováním průchodu tělesných tekutin?

I pokud jde o věci mimo nás, kdo by si nebyl vědom toho, že jsou zcela nejisté? Obrovské bohatství se často rozplynulo za jediný den. Nesččetně bylo těch, kteří nejdříve v prvních řadách požívali nejvyšších poct, a pak upadli do nemilosti, ať již zde byla příčinou nedbalost, nebo neznalost. Králové byli zbaveni největších hodností v jediném okamžiku.

Pokud je tedy život plný takového zmatku, pokud postrádá řád, pokud je navíc plný nejistoty, pak je nutné, aby politik jako nějaký znalec snů posoudil každodenní sny a představy

těch, kteří se domnívají, že bdí, a aby za použití pravděpodobných odhadů a přesvědčivých důvodů lépe postřehl každou jednotlivost, totiž že toto je krásné, tamto zase ošklivé, toto je dobré, tamto špatné, toto je spravedlivé a jeho opak je nespravedlivý a tak dále ve všech ostatních případech – toto je rozvaha, odvaha, zbožnost, posvátnost, vhodnost, užitečnost, tamto naopak neužitečnost, nerozumnost, nízkost, bezbožnost, znesvěcení, nevhodnost, škodlivost a sebeláska.

Navíc pokud něco není tvé, neprahni po tom. Pokud je to tvé, užívej, ale nezneužívej! Pokud máš mnoho, poděľ se! Krása bohatství se neskrývá v měšci, ale v pomoci těm, kteří to potřebují. Pokud máš málo, nezávid' bohatým! Nad pomlouvačným chudákem se sotva někdo smiluje. Máš dobrou pověst? Skládají ti lidé pocty? Pak se nechvástej! Jsi chudás z nepřízně osudu? Neklesej na mysli! Je všechno tak, jak si usmyslíš? Pozor na změnu! Často se ti stane, že zakopneš? Pak můžeš mít naději na zlepšení, protože změny v lidském životě směřují z jednoho opaku do druhého.

FILON ALEXANDRIJSKÝ, *De Iosepho*, 126–145;
srv. *Thesaurus Patrum*, VII, s. 4155–4157.

12. leden

Pokud hledáš dlouhý život

Defensor Grammaticus, *Kniha jisker*

Augustin řekl: „Buď bude špatný člověk žít proto, aby se napravil, anebo aby se skrze něj vykonalo dobro.“

Jeroným řekl: „Krátkost života je trestem za lidské prohřešky. Z celé duše měj v nenávisti a odsuzuj to, co svět miluje. Buď mrtvý světu a svět tobě. Za života pohrdej tím, co po smrti nebudeš moci vlastnit.“

Izidor řekl: „Pouze za tohoto života je možné konat dobro. Vždyt v budoucnosti se již neočekává vykonání dobra, ale odměna za zásluhy. Kdo uvažuje nad délkou zdejšího života ne ze svého pohledu, ale z konce, tak chápe, jak je ubohý a krátký. Člověk musí zemřít pro svět ve svém těle, aby v duši nezemřel pro Krista.“

„Pokud hledáš dlouhý život, musíš hledat takový život, který je v souladu s Kristem, to jest život věčný. Jeden je živý život, druhý život je pouze smrtelný.“

„Je velmi nejistá znalost nadcházejícího konce; umíráme, když to nečekáme. Proto by si měl každý pospíšet, aby se oprostil od vlastní nepravosti a jeho život tak neskončil v provinění. Ty, které ďábel během života popouzí k neřestem, ty vzápětí po smrti usilovně vleče na mučení.“

„Nic není na dlouho, nic není tak trvalé, aby to neskončilo v okamžiku.“

Cyprián řekl: „Ten, kdo doufá ve věčnost od Boha, ten již nepočítá pozemský čas.“

DEFENSOR GRAMMATICUS, *Liber Scintillarum*, 79 (80,9–10.12–14.17.20.23.25), in PL 88,713d–715a (in SC 86, s. 300–306).

13. leden

Nechal nás Pán samotné, poté co nám poručil plavit se?

Augustin, *Kázání na Matoušovo evangelium*

Ve všem, co učinil, nám Pán připomíná, jak zde máme žít. Není člověka, aby nebyl v tomto světě poutníkem. Ačkoliv ne všichni touží po návratu do vlasti.

Během této cesty snášíme vlnobití a bouře. Hlavní však je, abychom byli na lodi. Protože ačkoliv na lodi číhají nebezpečí, bez lodi čeká jistá smrt. Ať už má totiž plavec v moři jakkoliv silné paže, jednou jej velikost oceánu přemůže, pohltí a potopí. Je proto důležité být na lodi, tedy aby nás neslo dřevo, abychom měli sílu takto přelout moře.

Toto dřevo, které nese naši slabost, je Pánův kříž. V něm jsme označeni a on nás chrání před utopením v tomto světě. Zakoušíme vlnobití, ale on je Bůh, který nám pomáhá.

To, že opustil davy a sám vystoupal na horu, aby se modlil, znamená, že ona hora jsou nebeské výšiny.

Apoštol říká, že když Pán opustil zástupy, vystoupil na nebe a tam za nás oroduje. Takový je význam slov „když opustil davy, vystoupil na horu, aby se modlil“. Hlava církve je nahoře, aby ji ostatní údy následovaly. Jestliže se tedy za nás přimlouvá, modlí se jakoby na vrcholku hory, ve výšině nad veškerým stvořením. Mezitím loď nesoucí učedníky, tj. církev, se zmítá a otřásá bouřemi pokušení. A proti ní neustává nápor větru, tedy vzdorující ďábel. A ten se snaží klást překážky, aby nedošla klidu.

Ale větší je ten, který se za nás přimlouvá. Copak ten, který dává plavcům, aby dorazili do přístavu, opustí svou církev a nepřivede ji ke klidu?

AUGUSTIN, *Sermones de Scripturis*, 75,2–3, in PL 38,475–476.

14. leden

Dopřej si chvíli, pak se vydej na cestu

Bazil Veliký, *Kázání na Žalmy*

„Blaze tomu, kdo nechodí, jak mu radí bezbožní, nepostává na cestě, kudy chodí hříšní.“ (Žl 1,1)

Život se jistě nazývá cestou proto, že každý, kdo se zrodil, pospíchá do jeho konečného cíle.

Vítr svou vlastní mocí žene do přístavů i ty, kteří na lodích spí. Pohyb lodě je poháněn do cíle, ačkoliv oni sami to nevnímají. Stejně tak jsme na tom i my. Čas našeho života uplývá a každý z nás je hnán jakýmsi soustavným pohybem a neumdlévajícím a nepozorovatelným během ke konci, jenž je nám společný. Spíš? Čas ti stejně utíká. Bdíš a jsi zaneprázdněn myšlenkami? Život se stravuje, i když si to neuvědomujeme.

Všichni lidé běží jakýsi běh, jsou hnáni ke stejnému cíli. Proto jsme všichni na cestě a takhle snad pochopíš význam a smysl slova *cesta*.

V tomto životě jsi poutník. Všechno přecházíš, všechno necháváš za sebou.

Na cestě jsi spatřil rostlinu nebo trávu, vodu nebo cokoli jiného, co právě stálo za zhlédnutí. Trochu tě to potěšilo, a pak jsi šel dál.

A znovu ti přišly do cesty kameny, rokliny, skaliska, úpatí hor a jejich vrcholky a pak divá zvířata, hadi, houští a jiné překážky. Trochu tě to polekalo, a pak jsi šel dál.

BAZIL VELIKÝ, *Homiliae in Psalmos*, 1,4, in PG 29,220c–221a.

15. leden

Než loďka ztroskotá

Bazil Veliký, *Kázání na Žalmy*

Když se vášně a zlovolné jednání v duši hluboce zakoření a posílí během času, je těžké nebo zcela nemožné duši vyléčit, protože se ze zvyku stane téměř druhá přirozenost.

Je tedy vhodné modlit se, abychom se zlem vůbec nepřišli do styku. Druhá možnost je následující: Ihned potom, co jsme vystaveni pokušení, utíkat před ním jako před otráveným šípem v souladu s tím, co Šalomoun napsal o zlé ženě: „Neohlížej se po ní svým zrakem, jdi jí z cesty! Rychle!“ (*Př 9,18 /Septuaginta/*)

Ano, vím, že někteří lidé již v mládí propadli vášním těla a setrvávají v hříchu až do stáří, protože si na konání zla zvykli. Každý den vstřebávají slastnou hanebnost a podobají se prasatům, která se válejí v bahně a pořád na sebe lepí špínu.

Blažený je tedy ten, kdo nepřechovává ve svých myšlenkách špatnost. Pokud tě ale Nepřítel přelstil a přijal jsi do své duše bezbožné úmysly, nesetrvávej v hříchu!

Dej si pozor, abys neutonul! Jestli tě již tíží hřích, jestli se na tebe sesypal prach bohatství, jestli lpění na věcech světských stahuje tvého ducha do hlubiny, pak odhoď to tíživé břímě dřívě, než upadneš do úplného zatracení. Než se loďka potopí, následuj příkladu námořníků a odhoď pryč ty statky, které nebyly nabyty zaslouženě.

BAZIL VELIKÝ, *Homiliae in Psalmos*, 1,6, in PG 29,224c–225a.

16. leden

Je možné, že smrt neděsí?

Augustin, *Kázání na slova žalmu 126/125*:

Kdo sejí v slzách, žnout budou s jásotem

Jaký je tento život, který máme tak v lásce? Je to toužení, obavy, doufání, zklamání, soužení, choroby, opravdový smutek, klamná radost, modlení a strach z pokušení. Jaký je to život? Ani ta největší výmluvnost by nedokázala popsat jeho žal. A přesto jej milujeme.

A jaký je onen život? Nebudu jej popisovat příliš dlouho: „Chci zpívat Hospodinu, pokud žiji, opěvovat chci svého Boha, dokud budu.“ (Žl 104,33; popř. Žl 146,2)

Milovníci věčného života byli mučedníci, proto snesli smrt. Zdejší život je, mí bratři, i přes svou ošklivost a žalostnost tak líbezný, tak sladký, že by jím mučedníci nedokázali pohrdnout pro pravdu a pro věčný život, pokud by je nepodporoval ten, kdo jim ono zhrdnutí životem přikázal.

Kdo pohrdá smrtí kvůli lásce Boží, nemůže to nijak dokázat bez Boží pomoci.

Ty ovšem smrtí pohrdáš, život věčný miluješ a toužíš po něm. Ale „šťastný, komu pomáhá Bůh Jakubův, kdo doufá v Hospodina, svého Boha“ (Žl 146,5). Zbav se takového pomocníka, a nebudeš nic jiného než odpadlík.

AUGUSTIN, *Sermones*, 31,27,
in *Miscellanea Agostiniana*, I, s. 560–562.

17. leden

Když duše trpí závratěmi

Bazil Veliký, *Kázání na Žalmy*

Jsou dvě cesty a každá vede opačným směrem. Jedna je široká a prostranná, druhá zase úzká a sevřená. Jsou také dva průvodci a oba se snaží poutníky získat na svou stranu.

Když se stane chlapec mužem a utřídí si myšlenky, zdá se mu, že vidí svůj život rozštěpený na dvě části – ctnost a špatnost. Často pak upíná zrak své duše na obě strany a posuzuje charakteristické znaky, které těmto cestám náležejí.

Život hříšníků odhaluje všechny požitky přítomného věku, život spravedlivých zjevuje pouze dobra toho věku, který teprve nadejde.

Cesta těch, kteří jsou zachráněni, slibuje tolik budoucích dober, kolik poskytuje přítomný okamžik strastí a námah. Slastný a nezřízený život naopak poskytuje radost nikoliv očekávanou v budoucnu, nýbrž přítomnou již nyní.

Proto celá duše trpí závratí a přešlapuje od jedné myšlenky ke druhé – kdykoliv přemítá nad věčností, volí ctnost, když však pohlédne na věci přítomné, vybírá si slast.

BAZIL VELIKÝ, *Homiliae in Psalmos*, 1,5, in PG 29,221c–224b.

18. leden

Klepání na tvé srdce

Augustin, *Výklad na Žalmy*

„Hříšník se chlubí svou náruživostí.“ (Žl 10,3) Vždyť jsou potěšením ty věci, v nichž není třeba bát se někoho, kdo by nás pokáral, ale dokonce při nich slyšíme chválu.

Spravedlivý mne soucitně povede k nápravě a bude mi domlouvat (srv. Žl 141,5). Pohledte na hříšníka, jak se vyznává. Chce být raději soucitně napraven než klamně chválen. Spravedlivý mne soucitně povede k nápravě – je-li spravedlivý a je-li naplněn soucitem –, když mne uvidí hřešit.

Pán se považuje za hodna promluvit ústy toho, jenž vede k nápravě, a nezavrhuje osobu toho, jenž má být či byl napraven.

Spravedlivý mne soucitně povede k nápravě a bude mi domlouvat. Bude domlouvat, ale soucitně. Bude domlouvat, ale ne nenávidět. A tím spíše bude domlouvat, že nemá v nenávisti: „Kářej moudrého, a bude tě mít rád.“ (Př 9,8)

Proto buďte rádi, bude-li vám spravedlivý soucitně domlouvat, a naopak neusilujte o chválu od hříšníka; byla by spojena s posměchem.

AUGUSTIN, *Enarrationes in Psalmos*, 9,21; 140,13, in PL 36,126; 37,1824.

19. leden

Pouze já si mohu způsobit něco zlého

Jan Zlatoústý, *Těm, kdo se pohoršili*

Řekni mi – zakusil Ábel něco zlého, protože byl sražen bratrovou pravicí a došel smrti, která byla jak násilná, tak předčasná? Není tomu spíše tak, že tím získal, a byl proto ověncen mnohem zářivějším věncem?

A co Jakub, který zakusil takových hrůz od svého bratra? Vyhnanec, utečenec, tulák a otrok, jenž nakonec trpěl strašným hladem?

A Josef? Stejně jako Jakub vyhnanec bez domova, zajatec, otrok v řetězech, ohrožen těmi nejhoršími nebezpečími jak doma, tak v cizině, snášející jednu pomluvu za druhou.

A Mojžíš? Nesčetněkrát kamenován od obrovského davu a obětí úkladů týchž lidí, kterým prokázal dobrodiní.

Co všichni proroci, kteří vytrpěli od židů tak mnohá zla?

A Job? S tím ďábel válčil nesčetnými záludnostmi.

A co ti tři chlapi? A Daniel? Jeho život, jeho svoboda, vše důležité bylo v ohrožení.

Eliáš přežíval v nejhorší chudobě, pronásledován, na útěku, obýval pustá místa jako uprchlík a štvanec.

David toho zakusil mnoho, nejdříve od Saula, pak od svého vlastního syna. Vytrpěl nejhorší hrůzy, ale nezářil takto víc, než kdyby žil v klidu?

A co mučedníci, kteří vypustili duši až po krutém týrání? Nezaskvěli se nejvíce tehdy, když byli trýzněni?

JAN ZLATOÚSTÝ, *Liber adversus eos qui scandalizati sunt*, 16,1–4, in PG 52,516 (in SC 79, s. 221).

20. leden

Když mluvím o slzách, nehovořím o smutku

Jan Zlatoústý, *O panenství*

Když mě slyšíš mluvit o slzách, nemysli si, že je to něco smutného. V těchto slzách je totiž obsažena radost, jakou nekýtá ani smích celého tohoto světa.

Pokud nevěříš, poslechni si Lukáše, který říká: Poté co byli zbičováni, odcházeli apoštolové z velerady a radovali se (srv. *Sk* 5,40–41).

To jistě není výsledek vlastní přirozenosti bičů, vždyť ty obvyklejně vzbuzují bolest a utrpení, nikoliv potěšení a radost. Přirozenost bičů tedy není taková, ale je to víra v Krista, která má moc i nad vlastní přirozeností ostatních věcí. Pokud tedy rány bičů utržené pro Krista vyvolaly radost, proč se divíš, jestli mají stejný účinek i slzy, jež pro něj proléváme?

Proto Ježíš nazval cestu těsnou a úzkou (srv. *Mt* 7,14), avšak později také jhem, které netlačí, a břemenem, které netíží (srv. *Mt* 11,30).

JAN ZLATOÚSTÝ, *De virginitate*, 64,
in PG 48,582 (in SC 125, s. 331).

21. leden

Záleží na použití

Jan Zlatoústý, *Kázání na slova Izaiáše:*

Tvořím světlo a působím tmu

Některé věci jsou dobré, jiné špatné, ostatní se nacházejí uprostřed.

Z posledně jmenovaných jsou některé takové povahy, že se většině lidí zdají být špatnými, ve skutečnosti však špatné nejsou. Abych lépe objasnil to, co říkám, pokusím se uvést nějaký konkrétní příklad.

Mnozí lidé považují chudobu za špatnou, ve skutečnosti ovšem špatná není. Pokud někdo žije stroze a věnuje se lásce k moudrosti, může zcela odstranit ostatní špatnosti.

Naopak bohatství se pro mnohé zdá být dobrem, samo o sobě ovšem žádným dobrem není – je jím pouze tehdy, když je vhodně užíváme. Pokud by bylo bohatství dobrem samo o sobě, pak by boháči byli nutně dobří. Ne všichni bohatí jsou však ctnostní, nýbrž pouze ti, kteří bohatství užívají správně. Tak je zcela zřejmé, že bohatství není dobrem samo o sobě a pro sebe, nýbrž je to jakýsi potenciální zdroj ctnosti, který je umístěn uprostřed mezi věcmi dobrými a zlými o sobě.

A stejně se to má se všemi věcmi uprostřed. Lidé je mohou použít jak ke konání dobra, tak ke konání zla.

JAN ZLATOÚSTÝ, *Homilia in locum illum Isaiae:*

Ego Dominus Deus feci lumen, in PG 56,146–147.

22. leden

Radost, obtížná společnice

Defensor Grammaticus, *Kniha jisker*

Augustin řekl: „Světská radost je marnost. S velkým očekáváním se doufá v její příchod, ale když přijde, tak ji nelze udržet. Lepší je smutek toho, kdo trpí křivdu, než radost toho, kdo křivdu činí.“

Jeronym řekl: „Moudrý muž vážností mravů mírní projev veselí. Když se na tebe usmívá štěstí, tak se nechlub. Když ti nastane neštěstí, nebuď malomyslný.“

Řehoř řekl: „Pokud vznikne nějaká radost v tomto životě, je třeba ji prožívat tak, aby nikdy nesešla z myslí hořkost budoucího soudu.“

Bazil řekl: „Je pošetilost smát se hlučně, radost duše se dává najevo jen úsměvem... Žert rozbouří duši a činí ji nedbalou vůči Božím přikázáním; člověk není s to vzpomenout si na své hříchy, a jak na ně zapomíná, nevybičuje se k lítosti.“

DEFENSOR GRAMMATICUS, *Liber Scintillarum*, 54
(55,13–16.18–19.22), in PL 88,686a–d (in SC 86, s. 144–146).

23. leden

Bůh se více zlobí, pokud se neukáže rozzlobený

Defensor Grammaticus, *Knihy jisker*

Augustin řekl: „Kdo si nevyslouží trápení na tomto světě, bude očišťován poté. Pokud trpělivě přijmeme a pokorně poděkujeme za trápení seslaná od Pána, pak chybujeme-li, dostane se nám odpuštění hříchů, jsme-li dobří, dosáhneme věčné blaženosti.“

Jeroným řekl: „Ten, kdo již dostal svůj podíl špatného za života, nezakusí taková utrpení ve smrti, jaká vytrpěl za života. Je známkou velkého hněvu, když se na hříšníky nehněvá Bůh. Když se lékař přestane starat, pak ztratil naději.“

Izidor řekl: „Když se Bůh navrací k tomu, koho zanechal v hříchu, přichází s bičem. Boží milosrdenství je uzpůsobeno tak, že nejprve zde člověka ranami napravuje od hříchu a poté jej osvobozuje od věčného trestu. Spravedlivému přispívá dočasný trest k věčné radosti. Proto se má spravedlivý radovat v trápení a bezbožník mít smutek v době zdaru.“

DEFENSOR GRAMMATICUS, *Liber Scintillarum*, 49
(50,4–6.9–10.14), in PL 88,681b–d (in SC 86, s. 114–116).

24. leden

Ž hořkých kořenů vzchází sladké ovoce

Jan Zlatoústý, *Homilie k lidu antiošskému o sochách*

At již konáme, nebo zakoušíme cokoliv, pevný základ je nutno hledat v bázni před Bohem.

Pokud zapustíš takovýto kořen, pak bude plody radosti přinášet nejen odpočinek, čest, sláva a péče, nýbrž také zakoušená hrubost, pomluvy, násilí, bezectnost, mučení a všechno ostatní bez výjimky.

Stejně jako jsou kořeny stromů hořké, ale přinášejí nám nej-
sladší plody, tak také trpkost ve službě Bohu ponese mnohá
potěšení. Ti, kteří se v bolesti často modlili a prolévali slzy, ti
vědí, jak velké štěstí sklidili, jak bylo jejich svědomí očištěno,
jak povstali s dobrou nadějí. Říkám to pořád: Není to přiroze-
nost věcí, nýbrž naše vlastní duševní rozpoložení, které nás činí
šťastnými nebo smutnými.

Pokud toužíš po radosti, nehledej ani bohatství, ani tělesné
zdraví, ani slávu, ani moc, ani blahobyť. Následuj moudrost,
která je podle Boha, chop se ctnosti a nic tě nebude moci za-
rmoutit, ať již je to přítomné, nebo pouze očekávané. Proč však
mluvím o zarmucování? Vždyť ty si připočteš k radostem i to,
co u jiných lidí vzbuzuje zármutek.

JAN ZLATOÚSTÝ, *Homiliae de statu ad populum
Antiochenum habitae*, 18, in PG 49,185–186.

25. leden

Soustavné svědectví se vine každým dnem

Klement Alexandrijský, *Koberce*

Jestli tedy je vyznání Boha svědectvím (řec. μαρτυρία), pak svědčí svým životem i slovem každá duše, která zachovávala čistotu, poznala Boha a byla poslušna příkázání – bez ohledu na to, jakým způsobem se jednou odloučí od těla.

Po celý život až do smrti prolévá svou víru jako krev.

A proto Pán v evangeliu říká: Blažený je ten, „kdo by opustil dům, bratry nebo sestry, matku nebo otce, děti nebo pole“, a pak dále: „pro mě a pro evangelium“ (Mk 10,29), ačkoliv neprojevuje obyčejné svědectví, ale gnostické, protože se řídil zásadami evangelia pro lásku k Pánovi. Těchto věcí se musí velkomyslný a spravedlivý člověk s vděčností vzdát, protože se stal přítelem Boha a obdržel místo na pravé straně svatyně. Totéž učinili i apoštolové.

KLEMENT ALEXANDRIJSKÝ, *Stromata*, 4,4,15,
in PG 8,1228c–1229a; česky *Stromata*, IV, s. 183–185.

26. leden

Budeme zachráněni, pokud setroáme bok po boku

Jan Zlatoústý, *Kázání na Matoušovo evangelium*

Nespokojme se pouze s naší vlastní spásou, protože ji tím zničíme.

Když se voják postavený do první linie ve válce stará pouze o to, aby útekem zachránil sám sebe, zahubí sebe i své druhy. Dobrý voják se naopak chopí zbraně na obranu ostatních, a tak společně s nimi zachrání také sebe.

Vždyť i náš život je soubojem, bitvou a válkou – tou nejstrašnější ze všech válek. Seřadme se tedy do šiku, jak nám náš král přikázal, připraveni čelit vraždění, krveprolévání a zabíjení. Usilujme o spásu všech; dodejme odvahy těm, kteří jsou na nohou; zvedněme ty, kteří padli.

Mnozí naši bratři v této bitvě již padli. Utržili rány, krvácejí, a nikdo jim nepomáhá, ani spolubojovník, ani kněz – nemají žádného ochránce, žádného přítele, žádného bratra. Každý si hledí pouze svého, a tím poškozujeme i své vlastní zájmy.

Kdo se nestará pouze o to své, ten osvědčuje největší upřímnost a zasluhuje největšího uznání. Naše úsilí však jde opačným směrem a to nás činí slabými – jsme lehká kořist jak pro lidi, tak pro ďábla, protože naše štíty nejsou semknuty ke vzájemné obraně, nejsme chráněni hradbou lásky v Bohu, nýbrž vyhledáváme jiné důvody pro přátelství. Některá jsou založena na rodinném příbuzenství, jiná na zvyku, další na společných zájmech a ještě další na sousedství. Děláme si přátele ze všech jiných důvodů než ze zbožnosti, přičemž naše přátelství by měla být založena výlučně na ní.

JAN ZLATOÚSTÝ, *Homiliae in Matthaem*, 59, in PG 58,580–581.

27. leden

Dětinskost, nebo duch dětství?

Ambrož, *Výklad na Lukášovo evangelium*

Ježíš řekl: „Nechte děti přicházet ke mně a nebraňte jim, neboť takovým patří Boží království.“ (Lk 18,16)

Tím není dáována přednost jednomu věku před druhým, jinak by bylo na škodu dospět. Proč by se mělo toužit po dosažení dospělosti, pokud mi bude odňata možnost zasloužit si království nebeské? Bůh dal tedy člověku směřování k neřestem, nikoliv k tomu, aby rostla ctnost?

Pročpak si vybral své apoštoly nikoliv dětského, ale pokročilejšího věku? Proč tedy řekl, že dětem patří nebe?

Možná protože děti neznají špatnost, nenaučily se klamat, neodvažují se vrátit ránu, neumějí poměřovat bohatství, netouží po poctách ani po vysokých postech.

Ctnost ovšem nespočívá v nevědomosti, ale v pohrdání. A nelze chválit zdrženlivost, jde-li o dětskou bezúhonnost.

Jako příklad k napodobení tak není dáván dětský věk, ale dobrota dětské nevinnosti. Ctnost totiž nespočívá v nemožnosti hřešit, ale v neochotě hřešit a ve vytrvalém upírání vůle, aby vůle jediné v tomto napodobovala dětskou povahu. Nakonec sám Spasitel to vyjádřil slovy: „Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království.“ (Mt 18,3)

AMBROŽ, *Expositio Evangelii secundum Lucam*, 8,57, in PL 15,1782b–c.

28. leden

Početí je narozením duchovního člověka

Filoxenos z Mabbugu, *Kázání*

Plod je po početí dokonalý ve svém tělesném uspořádání se všemi údy, ty ovšem zatím neslouží svému určení. Když pak opustí matčino tělo a přijde na svět, dostane se jeho tělu velikosti, se všemi jeho smysly i údy, a jak roste, získává i chuť a schopnost zakoušet vše na světě. A všechny jeho údy získávají svou přirozenou funkci. Člověk se ve světě stává fyzicky dokonalým.

Tak tomu je i u člověka duchovního. Na začátku je plodem, poté opouští lůno a pozvolna tak dorůstá „k mužné zralosti, k onomu věku, kdy se na nás uskuteční Kristova plnost“ (Ef 4,13).

Nejprve začíná početím, jako je tomu u plodu v přírodě, tedy stvořením v lůně ze semene a krve. Duchovní člověk se však počíná v křestní vodě působením ohně Ducha.

Přirozený plod se rodí z ničeho do bytí, duchovní plod přechází do postavení syna Božího, aniž by jím předtím byl.

Přirozený plod roste jen pozvolna; jakmile je však duchovní člověk počat jako syn Boží, roste ve světě jako v mateřském těle v souladu se spravedlností tohoto světa.

Nakonec vychází přirozený plod z těla a přichází do světa. Plod duchovní, jakmile dosáhne veškeré spravedlnosti podle světového řádu, odchází ze světa znovuzrozením – vstupuje do jiného světa, světa Kristovy spravedlnosti.

FILOXENOS Z MABUGU, *Homiliae*, 9,261, in SC 44bis, s. 247–248.

29. leden

Bůh dobře půjčuje, děláme však my dobré investice?

Ambrož, *Výklad na Lukášovo evangelium*

Podle podobenství Páně první z deseti sluhů řekl pánovi, který se vrátil z dlouhé cesty: „Pane, tvoje hřivna vyzískala deset hřiven.“ (Lk 19,16)

Jeden služebník vydělal z jedné hřivny hřiven deset, druhý pět hřiven. „Proč jsi tedy neuložil moje peníze do směnárny?“ (Lk 19,23) Pán nežádá úroky z našich peněz, ale z vlastních.

Třetí prý zahrabal hřivnu do země, což znamená, že rozum, který je nám dán jako obraz a podobnost Boží, utopil v usilování o rozkoše, jako by jej pohřbil v jámě tělesnosti. O ostatních služebnících, kteří jako marnotratní dlužníci promrhali to, co dostali, se nemluví.

Rovněž Matouš má takové podobenství. S boháčem, který se nepodělí o své peníze s chudými, se to má podobně jako s tím, kdo se nepodělí o užitek ze své učenosti s nezalými, i když by mohl poučit. Takový člověk se dopouští nemalého provinění.

AMBROŽ, *Expositio Evangelii secundum Lucam*, 8,91.95, in PL 15,1792c,1794a.

30. leden

Na konci představení

Jan Zlatoústý, *Homilie o Lazarovi*

Když v divadle při uvedení nějaké staré pověsti přichází na scénu zástup herců, tváře jim zakrývají masky. Jeden hraje filosofa, ačkoliv jím ve skutečnosti není, druhý krále, i když to není žádný král, nýbrž je tak pouze ustrojen pro účely představení. Další hraje lékaře, ačkoliv není dost zručný ani na to, aby opracovával dřevo – ten má přes sebe přehozený lékařský plášť. Svobodný člověk hraje otroka, analfabet hraje učitele.

Herci se neukazují takoví, jací ve skutečnosti jsou, ale takoví, jací nejsou. Herec, který není lékařem, se jím zdá být; filosof se zdá být filosofem, protože jeho maska má vousy; voják je vojákem, protože má na sobě brnění. Podoba masek nás šálí, ale není s to oklamat přirozenost věcí.

Stejně tak se to má i v tomto životě až do samotného konce: Bohatství a chudoba, moc a poddanství – tyto a všechny ostatní věci nejsou nic více než divadelní rekvizity.

Když však onen den skončí a přijde ta strašlivá noc – nebo spíše den, nocí bude totiž pouze pro hříšníky, pro spravedlivé bude dnem –, když se divadlo rozpustí, když budou masky odhozeny, když bude souzen každý jeden z nás s ohledem na své skutky, nikoliv na bohatství, úřady, pocty nebo moc, ano, když bude každý souzen podle skutků, král i vládce, muž i žena, tehdy se bude od nás žádat skutečný život a dobré skutky, ne hodnostářská nabubřelost, laciná chudoba nebo tyranské pohrdání. Dej mi skutky! I když jsi otrok, ať jsi lepší než svobodný; i když jsi žena, ať jsi statečnější než muž! Když budou masky odhozeny, tehdy se teprve ukáže, kdo je skutečně bohatý a kdo je skutečně chudobný.

JAN ZLATOÚSTÝ, *Homiliae de Lazaro*, 6,5, in PG 48,1034–1035.

Redakční poznámka

Téměř všechny texty jsou přeloženy z latinských a řeckých originálů. Výjimku tvoří texty syrské, texty z tzv. *malé filokalie* publikované v *Petite philocalie de la prière du cœur* a některá požehnání v různých ritech. Ty jsou přeloženy z francouzštiny (srv. bibliografii).

Na překladech se podíleli: Juraj Franek (řecké texty leden – červen); Irena Radová (řecké texty červenec – prosinec); Tomáš Jeniš (latinské texty a texty z francouzštiny). Úvodní slovo z italského vydání *Breviario patristico*, P. Gribaudi, Torino 1971, přeložil Pavel Ambros.

Konečná redakční práce zohlednila stěžejní záměr autora, totiž zpřístupnit poklady církve prvního tisíciletí širokému spektru čtenářů.

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	5
--------------------	---

Leden

ŽIVOT, MÁ PRVNÍ LÁSKA	17
<i>Žít tak, abychom se stali podobnými Bohu</i> (Origenes)	18
<i>Křesťan se skládá z těla, duše a Ducha Svatého</i> (Irenej z Lyonu) ...	19
<i>Bůh nás nepotřebuje, ale má potřebu zahrnovat nás dary</i> (Irenej z Lyonu)	20
<i>Kapku po kapce s mlékem od Boha</i> (Irenej z Lyonu)	21
<i>Člověk, jenž je svědectvím neznámého</i> (Theodoretos z Kyrru) ...	22
<i>Malý velký král</i> (Řehoř Nysský)	23
<i>Tajemství uvnitř nás</i> (Řehoř Nysský)	24
<i>Člověk se dvěma tvářemi</i> (Řehoř Nysský)	25
<i>Bylo by lepší nenarodit se?</i> (Theodoretos z Kyrru)	27
<i>Už neříkej: „Je to osud“</i> (Jan Zlatoústý)	28
<i>Život je sen s tolika zraty</i> (Filon Alexandrijský)	29
<i>Pokud hledáš dlouhý život</i> (Defensor Grammaticus)	31
<i>Nechal nás Pán samotné, poté co nám poručil plavit se?</i> (Augustin)	32
<i>Dopřej si chvíli, pak se vydej na cestu</i> (Bazil Veliký)	33
<i>Než loďka ztroskotá</i> (Bazil Veliký)	34

<i>Je možné, že smrt neděsí?</i> (Augustin)	35
<i>Když duše trpí závratěmi</i> (Bazil Veliký)	36
<i>Klepání na tvé srdce</i> (Augustin)	37
<i>Pouze já si mohu způsobit něco zlého</i> (Jan Zlatoústý)	38
<i>Když mluvím o slzách, nehovořím o smutku</i> (Jan Zlatoústý)	39
<i>Žáležní na použití</i> (Jan Zlatoústý)	40
<i>Radost, obtížná spoléčnice</i> (Defensor Grammaticus)	41
<i>Bůh se více zlobí, pokud se neukáže rozzlobený</i> (Defensor Grammaticus)	42
<i>Z hořkých kořenů vychází sladké ovoce</i> (Jan Zlatoústý)	43
<i>Soustavné svědectví se vine každým dnem</i> (Klement Alexandrijský)	44
<i>Budeme zachráněni, pokud setrváme bok po boku</i> (Jan Zlatoústý)	45
<i>Dětinskost, nebo duch dětství?</i> (Ambrož)	46
<i>Početí je narozením duchovního člověka</i> (Filoxenos z Mabbugu)	47
<i>Bůh dobře půjčuje, děláme však my dobré investice?</i> (Ambrož) ..	48
<i>Na konci představení</i> (Jan Zlatoústý)	49
<i>Námaha je opravdu snadná, když je tady naděje</i> (Bazil Veliký) ..	50

Únor

JE TO MÉ TĚLO, KDE MÁM SCHŮZKU S BOHEM	51
<i>Z Adama a z Adamova žebra je dokonalý člověk, náš bratr</i> (Simeon Nový Teolog)	52
<i>Tělo bylo vytvořeno mistrem ve svém oboru</i> (Cyril Jeruzalémský)	53
<i>Výjimečný nástroj pro nadaného hudebníka</i> (Řehoř Nysský)	54
<i>Co leží mimo lékařskou vědu</i> (Řehoř Nysský)	56
<i>Kdo pohrdá tělem, ten se rouhá</i> (Cyril Jeruzalémský)	58

<i>Není to tělo, které hřeší</i> (Cyril Jeruzalémský).....	59
<i>Když milost ovládne pastviny srdce</i> (Pseudo-Makarius)	60
<i>Chrám opičího boha</i> (Klement Alexandrijský)	61
<i>Flétna pro naši inteligenci</i> (Řehoř Nysský)	63
<i>Ždraví je důležité</i> (Jan Zlatoústý)	64
<i>Sport je dobrý, obdělávání půdy ještě lepší</i> (Klement Alexandrijský).....	65
<i>Jak správně snášet nemoci</i> (Diadochus z Fotiky)	66
<i>Jak správně užívat lékařství</i> (Bazil Veliký)	67
<i>Jak správně užívat léků</i> (Bazil Veliký)	68
<i>Proč není tělo duši na přítěž?</i> (Filoxenos z Mabbugu)	69
<i>Pokrytectví žaludku</i> (Jan Klimak)	70
<i>U stolu</i> (Diadochus z Fotiky)	71
<i>Žijeme, abychom jedli?</i> (Klement Alexandrijský)	72
<i>Maso je sestrou, víno je bratrem</i> (Cyril Jeruzalémský)	73
<i>Nebýt otrokem vášní, nepřehánět sebeumrtvování</i> (Maxim Vyznavač).....	74
<i>Alkoholová potopa</i> (Diadochus z Fotiky)	75
<i>Pohár mladíka a pohár starce</i> (Klement Alexandrijský)	76
<i>Proč a jak se koupat</i> (Klement Alexandrijský).....	77
<i>Obstarejme si alespoň list!</i> (Diadochus z Fotiky).....	78
<i>Spánek nám dodává čerstvé síly do nového dne</i> (Řehoř Nysský)...	79
<i>Když spíš, neodhazuj své světlo</i> (Klement Alexandrijský)	80
<i>Odvaha a pokora přemáhají smrt</i> (Defensor Grammaticus)	81
<i>Až přejde naše zima</i> (Cyril Jeruzalémský).....	82

Březen

TVÁ MILOST, PANE, SESTUJUJE AŽ KE MNĚ	83
<i>Musím čelit problémům a tajemstvím své duše</i> (Niketas Stethatos)	84

<i>Existuje duše? (Atanáš)</i>	85
<i>Chléb z obilí, chléb z kamene (Řehoř Nysský)</i>	86
<i>Důstojnost duše spočívá v jejím souladu s rozumem</i> (Maxim Vyznavač)	87
<i>Je duše nesmrtelná? (Maxim Vyznavač)</i>	88
<i>Pět schopností (Niketas Stethatos)</i>	89
<i>Co se odehrává na křížovatkách ducha (Řehoř Nysský)</i>	90
<i>Svědění, zárodek světla (Dorotej z Gazy)</i>	91
<i>Trojí oddanost našemu svědomí (Dorotej z Gazy)</i>	92
<i>Žrcadlo, kterým hledíme do našeho nitra (Řehoř Veliký)</i>	93
<i>Svoboda nebo odpovědnost (Niketas Stethatos)</i>	94
<i>Když my mluvíme o pravdě a když pravda mluví sama za sebe</i> (Klement Alexandrijský)	95
<i>Jak uspokojit naši potřebu poznání? (Diadochus z Fotiky)</i>	96
<i>Vědění chybí, pokud chybí láska (Maxim Vyznavač)</i>	97
<i>Domýšlivý netopýr (Theodoretos z Kyrru)</i>	98
<i>Hledání něčeho pravdivějšího než pravda (Irenej z Lyonu)</i>	99
<i>Bůh zasel do našeho srdce strom, aby nás podrobil zkoušce</i> (Niketas Stethatos)	100
<i>Rozhňevané lišky (Defensor Grammaticus)</i>	101
<i>Od výřečnosti k nestydatým řečem a nechutnosti</i> (Klement Alexandrijský)	102
<i>Potřebujeme průvodce, který nám poradí (Dorotej z Gazy)</i>	103
<i>Protože jsme byli utvořeni k obrazu Trojice, můžeme se stát jí</i> <i>podobnými (Niketas Stethatos)</i>	105
<i>Pohotová služebnice běží tam, kde ji volá Duch</i> (Pseudo-Makarius)	106
<i>Kdo si není vědom vlastního proudu? (Simeon Nový Teolog)</i>	108
<i>Jedno srdce, které se zdá dvojitým (Pseudo-Makarius)</i>	109
<i>Uchopení moci (Řehoř Nysský)</i>	110

„Celá jsi krásná, má milá, jsi bez poskvrny.“ (Bazil Veliký)	111
<i>Tajemství nepostradatelného míru</i> (Diadochus z Fotiky)	112
<i>Je snadné přejít od přemítání k činu, naopak nikoliv</i> (Simeon Nový Teolog)	113
<i>Když má duše správné směřování</i> (Jan Zlatoústý)	114
„ <i>Modlete se jeden za druhého</i> “ (Barsanuf a Jan)	115
<i>Ve spirále spásy</i> (Simeon Nový Teolog)	116
 Duben	
MÉ SRDCE – BITEVNÍ POLE	117
<i>Ž toho, co stvořil Bůh, není špatného nic</i> (Jan Kassián)	118
<i>Proč vlastně Bůh trpí zlo ve světě?</i> (Jan Zlatoústý)	119
<i>Proč Bůh dovolí, abychom byli pokoušeni?</i> (Maxim Vyznavač) ...	120
<i>Pokud hřešíme, není to v důsledku naší přirozenosti</i> (Jan Zlatoústý)	121
<i>Bůh neklade na váhy</i> (Jan Zlatoústý)	123
<i>Spolupachatelé</i> (Pseudo-Makarius)	124
<i>Užívat, ale nezneužívat!</i> (Maxim Vyznavač)	125
<i>Žak veliká je slabost neřestných!</i> (Boëthius)	126
<i>Hřích je nakažlivá nemoc</i> (Bazil Veliký)	127
<i>Démon nemá plnou moc</i> (Jan Damašský)	128
<i>Ďáblové nástrahy</i> (Ambrož)	129
<i>Věrnost nevěstky</i> (Apoftegmata)	130
<i>Jak oddělit mentální představu od vášně</i> (Maxim Vyznavač) ...	131
<i>Tři fáze</i> (Maxim Vyznavač)	132
<i>Jedna neřest střídá druhou</i> (Defensor Grammaticus)	133
<i>Jako krabi</i> (Jan Klimak)	134
<i>Zahálka – kolébka špatnosti</i> (Vilém od sv. Teodorika)	135
<i>Hlodání pýchy</i> (Defensor Grammaticus)	136
<i>Noví farizejové</i> (Maxim Vyznavač)	137

<i>Jsou tři způsoby, jak lhát (Dorotej z Gazy)</i>	138
<i>Jen málokterí jsou schopni udržet svůj tlachavý jazyk na uzdě</i> (Jan Klimak)	139
<i>Chamtivost se nikdy nenasytí (Defensor Grammaticus)</i>	140
<i>Kdo se oddává smyslnosti, je mrtvým zaživa</i> (Defensor Grammaticus).....	141
<i>Nástraha v našem obžerství (Ambrož)</i>	142
<i>Na slonovi je i komár na výši (Bazil Veliký)</i>	143
<i>Všechno, co říká hlupák, je pouhý blábol</i> (Defensor Grammaticus).....	144
<i>Když ucházíš do dokonalé svobody (Maxim Vyznavač)</i>	145
<i>Musíme umět obrátit pokušení v náš prospěch (Ambrož)</i>	146
<i>Svému strachu musíš čelit statečně (Jan Klimak)</i>	147
<i>Ve svobodě a s láskou usilujme o dobro (Pseudo-Dionýsius)</i>	148

Květen

PŘIPOJ SE KE MNĚ A JÁ SE PŘIPOJÍM K TOBĚ, MŮJ BOŽE ...	150
<i>Jediná cesta s tolika zkratkami (Defensor Grammaticus)</i>	151
<i>Mapka pro poutníky ducha (Jan Klimak)</i>	152
<i>Všechny myšlenky mají počátek ve chvění</i> (Filoxenos z Mabbugu)	153
<i>Síla víry (Cyril Jeruzalémský)</i>	154
<i>Když věříš, že ten, kdo vlídně přijal lotra, přijme i tebe</i> (Cyril Jeruzalémský)	155
<i>Víra bez skutků je mrtvá (Maxim Vyznavač)</i>	156
<i>Ověř svou víru důvěrou (Ambrož)</i>	157
<i>Nebud' na pochybách, neklesej na mysl (Barsanuf a Jan)</i>	158
<i>Očisti kořeny a budeš čistý celý (Izák z Ninive)</i>	159
<i>Pravidlo života dokonalého člověka (Klement Alexandrijský)</i> ...	160
<i>Naše myšlenky při zúčtování (Jan Kassián)</i>	161

<i>Bůh, to je také jednoduchost</i> (Filoxenos z Mabbugu)	162
<i>Nový lid je lid dětí</i> (Klement Alexandrijský)	163
<i>Mírnost, podoba lásky</i> (Jan Klimak).....	164
<i>Povznášeš raději živé, než abys vynášel mrtvé!</i> (Apoftegmata) ..	166
<i>Trpělivost je naším mučednictvím</i> (Defensor Grammaticus) ...	168
<i>Poslušnost se rodí z důvěry</i> (Jan Klimak)	169
<i>Pokud se domníváš, že jsi pokorný, znamená to, že pokorný nejsi</i> (Apoftegmata)	170
<i>Abys vystoupil vzhůru, musíš klesat</i> (Defensor Grammaticus) ..	171
<i>Viděl jsi někdy sních, který by se zapálil?</i> (Jan Klimak).....	172
<i>Strídmost je strážkyní ducha</i> (Hesychius Jeruzalémský).....	173
<i>Nemůžeš střežit tolik bran</i> (Apoftegmata)	174
<i>Moudrost nespočívá pouze ve znalosti</i> (Defensor Grammaticus).....	175
<i>Se slovem Božím k nazírání Boha</i> (Ambrož)	176
<i>Důležitější než začít je vytrvat</i> (Defensor Grammaticus)	177
<i>Hladový po spravedlnosti</i> (Řehoř Nysský)	178
<i>Každý člověk je žebrákem Božím</i> (Bazil Veliký)	180
<i>Boha nemůžeme nemilovat</i> (Bazil Veliký)	181
<i>Jak bychom mohli nemilovat i potřebného bratra?</i> (Apoftegmata)	182
<i>Rozšiřuj svou lásku na celý svět</i> (Defensor Grammaticus)	183
<i>Světlo, oheň a plamen</i> (Jan Klimak).....	184

Červen

MŮJ DOMOV, BOŽE, JE TVÝM CHRÁMEM	185
<i>Krásu své manželky vytvoř ty!</i> (Jan Zlatoústý)	186
<i>Nerozlučně spojeni na celý život</i> (Augustin)	188
<i>„Plodte a množte se, naplňte zemi a podmaňte si ji!“</i> (Požehnání manželství v koptském ritu).....	189

<i>S mocí kříže</i> (Požehnání manželům křížem v arménském ritu).....	190
<i>Nalézej radost ve svém muži</i> (Požehnání svatebního poháru v byzantském ritu).....	191
<i>Spočívá na vás vínek Boží</i> (Požehnání svatebního vínku v maronitském ritu).....	193
<i>Tvůrce obrazů Boha</i> (Amfilochius).....	194
<i>Nepohrdej manželstvím!</i> (Jan Zlatoústý).....	195
<i>Tři osoby a jediné tělo</i> (Jan Zlatoústý).....	196
<i>Kde jsou dva, tam je i Kristus</i> (Tertulián).....	197
<i>Řekni sestráám...</i> (Ignác Antiochijský).....	198
<i>Modlete se společně</i> (Jan Zlatoústý).....	199
<i>Jsmé jeden druhému pomocnou rukou</i> (Řehoř Naziánský)	200
<i>Svornost především</i> (Jan Zlatoústý).....	202
<i>Vzdálenost je pro lásku ničím</i> (Ambrož).....	204
<i>Mé tělo již není mé, nýbrž mé manželky</i> (Jan Zlatoústý).....	205
<i>Jak otevřít manželce obzory spásy</i> (Jan Zlatoústý).....	207
<i>Vichřice žárlivosti</i> (Jan Zlatoústý).....	208
<i>Žena prožívá tak mnoho smrtí</i> (Jan Zlatoústý).....	209
<i>Muži vynalezli tolik způsobů, jak trápit své manželky</i> (Jan Zlatoústý).....	210
<i>Nebezpečí toho, kdo si bere bohatou ženu</i> (Jan Zlatoústý).....	211
<i>Takto promlouvej ke své manželce</i> (Jan Zlatoústý).....	212
<i>Ježíš si z nebe nepřinesl ani stříbrnou vaničku!</i> (Klement Alexandrijský).....	214
<i>Připravme dva stoly</i> (Jan Zlatoústý).....	215
<i>„Úctyhodné“ cizoložství</i> (Ambrož).....	216
<i>Slovo, které kárá, ale uzdravuje</i> (Klement Alexandrijský).....	217
<i>Poslušnost není slabostí</i> (Ambrož).....	218
<i>Když rodiče zestárnou</i> (Ambrož).....	219

<i>Střet dvou lásek?</i> (Ambrož).....	220
<i>Rodina mimo rodinu</i> (Ambrož)	221

Červenec

TOLIK BRATRŮ, JEDNO TĚLO A JEDNA DUŠE.....	222
<i>Jestliže někdo tvrdí, že si stačí sám...</i> (Bazil Veliký).....	223
<i>Pouze s nohama si v životě nevystačíme</i> (Bazil Veliký).....	224
<i>Kdo miluje Boha, miluje bližního, kdo miluje bližního,</i> <i>miluje Boha</i> (Bazil Veliký)	225
<i>Neupírej nikomu svou lásku</i> (Maxim Vyznavač)	227
<i>Tolik jazyků, ale jen jedna lidská přirozenost</i> (Theodoretos z Kyrru).....	228
<i>Dvoje pohlaví, ale jen jedna lidská přirozenost</i> (Theodoretos z Kyrru).....	229
<i>Divy a nebezpečí lidských vztahů</i> (Defensor Grammaticus) ...	230
<i>Papoušek má větší cenu než sirotek?</i> (Klement Alexandrijský).....	231
<i>Cesta od sobectví k pyšě je krátká</i> (Maxim Vyznavač).....	232
<i>Nesudme</i> (Dorotej z Gazy)	233
<i>Počestná Žuzana</i> (Maxim Vyznavač)	234
<i>Pokrytectví a lež, matka a dcera</i> (Jan Klimak)	235
<i>Komu náleží výkon spravedlnosti</i> (Jan Zlatoustý).....	236
<i>Jak odstranit zášť</i> (Maxim Vyznavač)	237
<i>Když ti někdo způsobil trápení</i> (Maxim Vyznavač)	238
<i>Jed pro tvé srdce – vzpomínka na křivdy</i> (Jan Klimak)	239
<i>Usmíření bratrů</i> (Defensor Grammaticus)	240
<i>Jak milovat přítele a... jak pronásledovat nepřítel</i> (Defensor Grammaticus).....	241
<i>Naši nepřátelé nevědí, za jaké dobrodiní jim vděčíme</i> (Bazil Veliký).....	242

<i>Otevři kruh mezi svými nepřáteli a Bohem (Maxim Vyznavač)</i> ...	244
<i>Předkládám ti jiný druh závisti (Jan Zlatoústý)</i>	245
<i>Nauč se smát, aby ses uvolnil (Klement Alexandrijský)</i>	246
<i>Sladký život (Klement Alexandrijský)</i>	247
<i>Mluvka je jako stará bota (Klement Alexandrijský)</i>	248
<i>Mocní mají tisíce pánů (Jan Zlatoústý)</i>	249
<i>Žodpovědnost vedení (Bazil Veliký)</i>	250
<i>Účinně vládne jen ten, kdo vykonává svou službu s láskou</i> (Defensor Grammaticus).....	251
<i>Žkouška panovačnosti (Bazil Veliký)</i>	252
<i>Umění učit (Defensor Grammaticus)</i>	253
<i>Umění učit se (Defensor Grammaticus)</i>	254
<i>Věřím ve spásu, přátelství a moudrost (Augustin)</i>	255
 Srpen	
SVĚT, RADOST ČLOVĚKA A SLÁVA BOHA	256
<i>Stvoření – Bůh je podnikl jen kvůli tobě (Jan Zlatoústý)</i>	257
<i>Vesmír je jako jeden obrovský lidský organismus (Origenes)</i>	258
<i>Vše bylo stvořeno ze Slova (Cyril Jeruzalémský)</i>	259
<i>Kdyby nahoře nebyla ruka... (Jan Zlatoústý)</i>	260
<i>Harmonie protikladů (Atanáš)</i>	261
<i>Od viditelného k neviditelnému (Bazil Veliký)</i>	262
<i>Nepochvějná cesta víry (Theodoretos z Kyrru)</i>	263
<i>Byli by nerozumní (Řehoř Naziánský)</i>	264
<i>Tisíc květů nebeské louky (Jan Zlatoústý)</i>	265
<i>Když slunce vychází, je jásavé a laskavé jako ženich</i> (Cyril Jeruzalémský).....	266
<i>Noc je k opětovnému nabytí životního rytmu (Jan Zlatoústý)</i> ...	267
<i>Proměny a moc vody (Cyril Jeruzalémský)</i>	268
<i>Když labuť roztáhne křídla (Řehoř Naziánský)</i>	269

<i>Intelligence zvířat a krása rostlin (Řehoř Naziánský) .....</i>	270
<i>Pouč se od mravence, napodobuj včely (Cyril Jeruzalémský) ...</i>	271
<i>Plodit a spolupracovat na díle Božím (Metoděj z Olympu) ....</i>	272
<i>Naše strašná schopnost vše pokazit (Niketas Stethatos) .....</i>	273
<i>Svět podle ráje (Niketas Stethatos) .....</i>	274
<i>Nakonec přichází král (Řehoř Nysský) .....</i>	275
<i>Synové evangelia jsou světlem světa (Bazil Veliký) .....</i>	276
<i>Vládne světu dobro, či zlo? (Ambrož) .....</i>	277
<i>Touha a omyl (Řehoř Naziánský) .....</i>	278
<i>Týž Bůh, který působí v přírodě, působí v srdcích (Bazil Veliký) ...</i>	279
<i>S čistým srdcem ze země (Augustin) .....</i>	280
<i>V našem hlase zní vděčnost za to, že tvorstvo má jeden hlas (Augustin) .....</i>	282
<i>Vyčkej konce a pochopíš (Jan Zlatoústý) .....</i>	283
<i>Osud světa závisí na důstojnosti člověka (Jan Zlatoústý) .....</i>	285
<i>Jiný svět pro jiný život (Bazil Veliký) .....</i>	286
<i>Nové nebe a nová země (Cyril Jeruzalémský) .....</i>	287
<i>Konečný soulad (Řehoř Nysský) .....</i>	288
<i>I budoucí stvoření Bůh učiní kvůli tobě (Jan Zlatoústý) .....</i>	289

Žáří

BOHATSTVÍ PATŘÍ ČLOVĚKU, A PROTO AŽ ČLOVĚK PATŘÍ BOHU	291
<i>„Kdo nechce pracovat, ať nejí“ (Jan Zlatoústý) .....</i>	292
<i>„V potu své tváře budeš jíst chléb“ (Jan Zlatoústý) .....</i>	293
<i>Práce není pouze záležitostí rukou (Severianus z Gabaly) .....</i>	294
<i>Je ponižující pracovat? (Jan Zlatoústý) .....</i>	295
<i>Pokud bychom nepracovali jeden pro druhého, vytratí se lidskost (Jan Zlatoústý) .....</i>	296
<i>Představme si člověka rychlejšího než kůň (Řehoř Nysský) .....</i>	297

<i>Lenochovo probuzení</i> (Jan Zlatoústý)	298
<i>Pokušení svatého Antonína</i> (Apoftegmata)	299
<i>Práce, nebo modlitba?</i> (Apoftegmata)	300
<i>Žáminka, příležitost a nutnost</i> (Bazil Veliký)	301
<i>„Hladověl jsem a dali jste mi jíst“</i> (Bazil Veliký)	302
<i>Existují čtyři druhy lásky k penězům</i> (Maxim Vyznavač)	303
<i>Neříkejme o boháči „to je ale šťastlivec“</i> (Theodoretos z Kyrru).....	304
<i>Velké oko na hrudi</i> (Klement Alexandrijský)	305
<i>Plná truhla a pusté vědomí</i> (Augustin)	306
<i>Žlo nespočívá v penězích</i> (Defensor Grammaticus).....	308
<i>Kdyby páni zůstali bez sluhů</i> (Klement Alexandrijský)	309
<i>Když bohatství osvobozuje</i> (Filoxenos z Mabbugu).....	310
<i>Žebrákovo divadýlko je důkazem naší nelidskosti</i> (Jan Zlatoústý)	311
<i>„Běda těm, kdo říkají hořkému sladké a sladkému hořké“</i> (Bazil Veliký).....	312
<i>Malý portrét lichváře</i> (Bazil Veliký)	313
<i>Nestaň se otrokem lichvářů</i> (Bazil Veliký)	314
<i>Synové oblud se rodí, aby věčně plodili</i> (Bazil Veliký).....	315
<i>Jen ten, kdo dává s radostí, neponižuje chudáka</i> (Jan Zlatoústý)	316
<i>Dobrodiní s penězi druhých</i> (Defensor Grammaticus)	317
<i>Společné rozhodování o penězích</i> (Augustin).....	318
<i>Společnice a hůl pro tvé putování</i> (Klement Alexandrijský).....	319
<i>Je chudoba a chudoba</i> (Bazil Veliký).....	320
<i>Přišli jsme nazí a nazí odejdeme</i> (Filoxenos z Mabbugu)	321
<i>Pane, dopřej mi podíl na věčnosti</i> (Augustin).....	322

Říjen

V CÍRKVI JE SVĚTLO PRO NÁS A KVÁSEK PRO ZEMI	323
<i>Každá stránka Bible zní Kristem</i> (Augustin)	324
<i>Průvodce při objevování Písma</i> (Origenes)	326
<i>Dvojí význam v Bibli</i> (Origenes)	328
<i>Tato slova jsou slovy od Boha</i> (Origenes)	329
<i>Příručka pro boj k dobytí království</i> (Maxim Vyznavač)	330
<i>Bůh našel nevěstku a učinil z ní pannu</i> (Augustin)	331
<i>V církvi je život, protože v církvi je Duch</i> (Augustin)	332
<i>Kristus je bránou pokornou a nízkou</i> (Augustin)	333
<i>Církev – smíření rozdílnosti</i> (Maxim Vyznavač)	334
<i>Kdo má klíče svěšené Petrovi?</i> (Augustin)	335
<i>Ľsem člověk určený pro službu svornosti</i> (Ignác Antiochijský) ...	336
<i>Symfonie vaší lásky</i> (Ignác Antiochijský)	337
<i>Církev za temného pronásledování</i> (Jan Zlatoústý)	338
<i>K čemu je biskupská hodnost?</i> (Augustin)	339
<i>Síla, kterou nemá žádný anděl</i> (Jan Zlatoústý)	340
<i>Průvodci na cestě ke spáse</i> (Jan Zlatoústý)	341
<i>K výuce pravdy nestačí slova</i> (Klement Alexandrijský)	342
<i>Politováníhodný lovec potlesku</i> (Jan Zlatoústý)	343
<i>Útes, pod nímž se zdržují dravci</i> (Jan Zlatoústý)	344
<i>I pro tebe vše začíná s touto vodou</i> (Cyril Jeruzalémský)	345
<i>„Kde je, smrti, tvá zbraň?“</i> (Cyril Jeruzalémský)	346
<i>Posvěcení Krista a stворení tvé víry</i> (Cyril Jeruzalémský)	347
<i>Každodenní zázrak Lazara</i> (Augustin)	349
<i>Pyramida tvých hříchů nebude nikdy příliš vysoká</i> (Cyril Jeruzalémský)	350
<i>Jeho tělo a jeho krev</i> (Jan Damašský)	351
<i>Eucharistie odhaluje naši velikost</i> (Augustin)	352

<i>Kristus se nám dává během liturgie (Jan Zlatoústý)</i>	353
<i>Liturgie zpřítomňuje události spasení (Augustin)</i>	354
<i>Políbení pokoje (Maxim Vyznavač)</i>	355
<i>V jakém významu jde o uctívání obrazů (Jan Damašský)</i>	356
<i>Žako je duše v těle, tak i křesťané ve světě (List Diognetovi)</i>	357

Listopad

PROMLUV KE MNĚ, Ó PANE, A JÁ TI BUDU UMĚT ODPOVÍDAT.....	358
<i>Otče náš (Řehoř Nysský)</i>	359
<i>Jenž jsi na nebesích (Řehoř Nysský)</i>	360
<i>Posvět se jméno tvé (Origenes)</i>	361
<i>Přijď království tvé (Origenes)</i>	363
<i>Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi (Origenes)</i>	364
<i>Chléb vezdejší dej nám dnes (Řehoř Nysský)</i>	365
<i>Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům</i> <i>(Jan Kassián)</i>	366
<i>Neuveď nás v pokušení (Jan Kassián)</i>	367
<i>Ale zbav nás od zlého (Cyprián z Kartága)</i>	368
<i>Žcela dokonalá modlitba (Jan Kassián)</i>	369
<i>Hymnus v modlitbě (Jan Klimak)</i>	371
<i>Modlitba je spočinutí ve slově Božím (Defensor Grammaticus)</i> ...372	
<i>I kdyby tisíc polnic zatroubilo do ucha mrtvého</i> <i>(Filoxenos z Mabbugu)</i>	373
<i>Žalmy – hlas církve a lék srdcí (Bazil Veliký)</i>	374
<i>Neustále před tváří Boží (Izák z Ninive)</i>	375
<i>Žak se modlíme, tak žijeme (Jan Kassián)</i>	376
<i>Pokud by Mojžíš nesundal boty (Evagrius Pontský)</i>	377
<i>Rolník zapřahující do jednoho jha býka a osla je hlupák</i> <i>(Izák z Ninive)</i>	378

<i>Svoboda a radost – požehnání opravdové modlitby</i>	
(Barsanuf a Jan)	379
<i>Kdo se modlí, je zachráněn před smutkem a malomyslností</i>	
(Evagrius Pontský)	380
<i>Na prahu domova (Izák z Ninive)</i>	381
<i>Ruce k nebi (Klement Alexandrijský)</i>	382
<i>Ať se ti nerozskočí hlava (Jan Klimak)</i>	383
<i>Raději mlčení srdce než roztržitá slova</i>	
(Defensor Grammaticus).....	384
<i>Staň se ve mně tvá vůle (Evagrius Pontský)</i>	385
<i>Nehledej nic jiného než Pána (Augustin)</i>	386
<i>Vzdej slávu Bohu, který slávu nepotřebuje (Bazil Veliký)</i>	387
<i>Aleluja, chval Pána! (Augustin)</i>	388
<i>Je možná ustavičná modlitba? (Maxim Vyznavač)</i>	389
<i>Kriste – ty, jenž jsi obětníkem i obětí</i>	
(Liturgie sv. Jana Zlatoústého)	390

Prosinec

AMEN! VĚŘÍM, MILUJI, DOUFÁM – Ó PANE!	391
<i>Tak jako oko potřebuje světlo (Theodoretos z Kyrru)</i>	392
<i>Ten, kdo popírá, že první písmeno abecedy je „A“</i>	
(Theodoretos z Kyrru).....	393
<i>K bráně zahrady (Jan Damašský)</i>	394
<i>Čtyři větry vanoucí světem (Irenej z Lyonu)</i>	395
<i>Další vrstva Písma (Maxim Vyznavač)</i>	396
<i>Magnet přitahující jen ty, kdo se nechají</i>	
(Theodoretos z Kyrru).....	397
<i>Stručné a výstižné Slovo (Theodoretos z Kyrru)</i>	398
<i>Předně nenapodobuj červy (Řehoř Naziánský)</i>	399
<i>Vědění pomáhá víře (Klement Alexandrijský)</i>	400

<i>Nyní jen bledá záře</i> (Řehoř Naziánský).....	401
<i>Žákladní kámen pro duši</i> (Cyril Jeruzalémský)	402
<i>Neznámý, který má všechna jména</i> (Pseudo-Dionýsius).....	403
<i>Bůh je Život</i> (Pseudo-Dionýsius).....	404
<i>Bůh je Moudrost</i> (Pseudo-Dionýsius)	405
<i>Bůh je Mír</i> (Pseudo-Dionýsius)	406
<i>Bůh je světlo</i> (Augustin)	407
<i>Bůh je Otec</i> (Cyril Jeruzalémský).....	408
<i>Brána vedoucí k Otcí</i> (Cyril Jeruzalémský)	409
<i>Gabrielův zpěv</i> (Antipater z Bostry).....	410
<i>Nesu ve svém těle nebeský chléb</i> (Bazil ze Seleukie)	411
<i>Chápeme jej jako člověka, klaníme se mu jako Bohu</i> (Theodoretos z Kyrru).....	412
<i>Pokud by se Kristus nenarodil z ženy</i> (Proklos z Konstantinopole)	413
<i>Bláznovství kříže je mocí Boží</i> (Cyril Jeruzalémský)	414
<i>Nejprve vyšel z těla a poté z hrobu</i> (Romanus Melodus)	415
<i>Nechť je každý den zrozením lásky</i> (Origenes).....	416
<i>Skutky Ducha</i> (Bazil Veliký)	417
<i>Tisíc jazyků – jedna církev</i> (Augustin)	418
<i>Jejich smrt je spíše snem než smrtí</i> (Jan Damašský)	419
<i>Království a oheň</i> (Irenej z Lyonu).....	420
<i>Tvým oděvem bude bělostná vlna</i> (Cyril Jeruzalémský)	421
<i>Tý, jenž jsi nade vše</i> (Řehoř Naziánský)	422
BIBLIOGRAFIE	424
ZKRATKY	430
SEZNAM AUTORŮ	434

REJSTŘÍK.....440

REDAKČNÍ POZNÁMKA.....444

Tomáš Špidlík

Z pokladnice otců

Patristická čítanka na každý den

Z řeckých, latinských
a francouzských textů
přeložili Juraj Franek,

Irena Radová a Tomáš Jeniš

Odpovědný redaktor Pavel Ambros

Návrh obálky Tomáš Ježek

Sazbu písmem Baskerville Ten Pro
zhotovilo Refugium dtp

Vydalo nakladatelství Centra Aletti

Refugium Velehrad-Roma, s.r.o.

Křížkovského 4, 772 01 Olomouc

e-mail: refugium@refugium.cz

www.refugium.cz

jako svou 522. publikaci

Tisk a knižní zpracování

PBTisk, a.s., Příbram

Vydání první

Olomouc 2019

ISBN 978-80-7412-333-7

cena 420 Kč (včetně DPH)